

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАўЛЕННЯ СІОУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАў БССР

№ 14 (1029)

Субота, 2 красавіка 1955 года

Цана 50 кап.

СЁННЯ ў НУМАРЫ:

Народы абароняць мір — перадавы (1 стар.).

Сесія Вярхоўнага Савета БССР (1 стар.).

М. Барсток. — Альманах «Советская Отчизна» ў мінулым годзе (2 стар.).

В. Адмові, Т. Сільман. — Ханс Крысціян Андерсен (3 стар.).

Навіны мастацтва (3 стар.).

П. Броўка. — У Народнай Венгрыі (4 стар.).

Плакаты работы мастака А. Какарэкіна, выпушчаны Дзяржаўным выдавецтвам вышэйшага мастацтва.

Народы абароняць мір

На свеце ёсць многа розных моваў, і ў кожнай з іх ёсць слова «мір». Па-рознаму гучыць яно, але ўсе народы ўдзяляюць у яго адзін сэнс. Мір — гэта нездзігнутае дымам вайны неба над галавой, шчасце мадарства, гэта — сімфонія і пазыя пра веры чалавечай працы, новыя аткрыцці і вынаходніцтвы. Чалавечтву даўно збралі да гэтае слова сінанімы свае будучыні. Са словам «мір» сеібіт відае зярняты ў радло, будаўнік — пачынае новы дом, падарожнік — адпраўляецца ў далёкі шлях. Са словам «мір» на сваім першым дзебрце нарадзіўся Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

У гэтым вясеннім дні, калі сонца ўсё больш і больш аздаўвае свае працы ў зямлі, хочацца думаць аб міры і шчасці. Мінуў першы квартал новага года, які прынес савецкім людзям вялікі здыбыткі мірнай стваральнай працы. На цалінай зямлі пахалі новыя атравы малых патрыяў, каб аздаваць у прыроды новыя гектары ўрадлівых зямель і засяліць іх вшаніцай. Гарачы час стаіць у калгаснай вясні: прадаўнікі падаўляюць новыя шчырыя прыбыткі, якімі іх узгадароўвае шчодрая зямля за сумленную старанную працу. Газеты кожны дзень прыносяць радасныя весткі аб тым, што савецкія вучоныя, узбройленыя сілай разбуджанага атамнага пайтлі ў наступ за жыццё чалавеча, за яго здароўе і даўлецеце.

Савецкія людзі непаніцаюць вайну, якой спрабуюць запалохаць іх зааіжскія аташчыкі. Невядзяць таму, што яны вынеслі на сваіх плячах пажар другой сусветнай вайны і добра ведаюць, што такое руіны гарадоў і вёсак, асрапелыя дзеці і знішчаныя набіты чалавечай працы, неавідаць таму, што яны ўмеюць і любяць паваждаць мір і спакой другіх народаў. Ўсё чаму такі гарачы волюк знайшлі ў сэрцы кожнага савецкага патрыяты справядлівыя словы Звароту Сусветнага Савета Міру аб забароне атамнай зброі.

Учора па ўсёй нашай краіне — ад берагоў Камчаткі да заходніх рубяжоў — пацяў збор подпісаў пад гэтым Зваротам. Кампанія па збору подпісаў выдзілася ў магутную дэманстрацыю міралюбных імкненняў савецкіх людзей, якія поўная рашучасці разам з усімі народамі свету прадукцілі вайну, дабілі забароны атамнай зброі і спынення яе вырабу.

Да галасы ўсіх савецкіх людзей далучае свой голас і беларускі народ. У канцы мінулага тыдня ў Мінску адбыўся расшыраны пленум Беларускага Рэспубліканскага камітэта абароны міру, прысвечаны кампаніі па збору подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру супраць падрываў атамнай вайны. У рэзалюцыі, прынятай пленумам, выказваецца ўпэўненасць, што беларускі народ, агуртаваны разам з усімі савецкімі народамі вакол ролінай Камуністычнай партыі і Саветскага Украда, аднадушна паставіць свае подпісы пад Зваротам Сусветнага Савета Міру і пойдзе далей уперал дарогай міру.

Мы ведаем, што агрэсіўныя колы ЗША і Англіі імкнунца зрабіць яшчэ больш напружанай міжнародную абстаноўку. Яны ліхаманкава арганізуюць ваенныя блокі і саюзы, адраджаюць нямецкі вермахт, будуць ваенныя базы вакол Саветскага Саюза і Кітайскай Народнай

Рэспублікі. Найвялікшае вынаходніцтва чалавечага розуму — атамную энергію яны ператвараюць у сродкі разбою і спусташання. Каб паралізаваць волю народаў да барацьбы за мір, падпалічылі новай вайны пускаяюць у ход шантаж, хлусню і правакацыі, імкнунца ўпаўняць народы ў неамагчымасці прадукцілі вайну, у непалабжымасці прымянення атамнай зброі. Прадажныя імперыялістычныя пісакі і атамныя генералы са скурвы лезуць, каб давесці, што нібыта Савецкі Саюз хоча вайны. Але чалавечтву мае дастатковы вопыт і памяць, каб разабрацца, дзе праўда, а дзе хлусня. Кожны, хто ўмеє суастаняць факты і рабіць з іх правільныя вывады, здольны зразумець, хто хоча вайны: савецкія людзі, якія першымі набувалі электрастанцыю на атамнай энергіі і паказалі тым самым прыклад скарыстання атамнай энергіі ў мірных мэтах, ці зааіжскія агрэсары, якія паховаюць чалавечтву атамнай і вадароднай зброяй. Кожны савецкі чалавек будзе свай добрымі на мірнай стваральнай працы. Усе для чалавеча — для яго шчасця, творчасці, здароўя, для яго духоўнага і фізічнага росквіту — такі непалабжым закон нашага савецкага жыцця.

Савецкі народ вядзе настому барацьбу за мір па ўсім свеце. Знешняя палітыка нашага Украда грунтуецца на ленінінскіх прынцыпах мірнага суіснавання і эканамічнага сааборніцтва двух сістэм — сацыялістычнай і капіталістычнай. Савецкі Украд іццяць, што адносіны паміж дзяржавамі, вялікімі і малымі, павінны быць заснаваны на такіх міжнародных прынцыпах, якія адпавядаюць інтарэсам развіцця дружалюбнага супрааборніцтва паміж народамі на ўмовах мірнага, сааборнага жыцця. У сваёй знешняй палітыцы наша краіна няўхільна кіруецца прынцыпамі, заснаванымі на роўнасці ў адносінах паміж дзяржавамі, на неўмяшанні ва ўнутраныя справы другіх народаў, на прызнанні іх тэрытарыяльнай цаласнасці, суверанітэту і нацыянальнай незалежнасці.

Міралюбная палітыка Саветскай краіны, Кітайскай Народнай Рэспублікі і іншых міралюбных дэмакратычных дзяржаў з'яўляецца гарантыяй забеспячэння міру і вяртання да патрыякаў усіх, чыя свядомасць не затуманена хлуснявай прапагандай імперыялістычных драпежнікаў.

Савецкія людзі на новыя проукці палпалычылі вайны атказваюць умадаваннем абароназдольнасці сваёй краіны, умацаваннем дружалюбных сувязей з краімамі дэмакратычнага лагера. Усім, хто гатовы прыняць наш спакой за слабасць, савецкія людзі адказваюць: мы не слабыя, мы больш моцныя, чым калі-б там ні было, бо з намі шчаслівыя Народны Кітай, і намі народы магутнага лагера дэмакратыі, з намі ўсе, хто хоча міру на зямлі.

Стаўячы свае подпісы пад Зваротам Сусветнага Савета Міру аб забароне атамнай зброі, савецкія людзі ўпэўнены ў магутнай сіле міралюбных народаў свету, якія здольны ўтаймаваць падпалычыкаў новай вайны, дабіцца забароны атамнай зброі і спынення яе вырабу. Разбуджана чалавечым геніем энергія атамна будзе служыць мірным мэтам і прагрэсу чалавечтву. Гэтага хочун савецкія людзі, гэтага хочун міралюбныя народы на зямлі.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР Аб перайменаванні Дзяржаўнага хору Беларускай ССР у Дзяржаўную харавую капелу Беларускай ССР

Перайменаваль Дзяржаўны хор Беларускай ССР у Дзяржаўную харавую капелу Беларускай ССР і ў далейшым яе называць: Дзяржаўная харавая капела Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.

1 красавіка 1955 года.
Гор. Мінск.

Учора па ўсёй нашай краіне пачаўся збор подпісаў пад Зваротам Сусветнага Савета Міру аб забароне атамнай зброі. З пачуццём глыбокага задавальнення савецкія людзі аднадушна ставяць свае подпісы пад гэтым гістарычным дакументам, які заклікае сарваць вар'яцкія планы падпалычыкаў вайны, планы прымянення атамнай зброі. Савецкія людзі хочун жыць у міры і дружбе з усімі народамі, і яны зрабяць усё, каб захаваць мір ва ўсім свеце.

Нашы подпісы

За час, пакуль ты ва ўрачыстым ролуме, чакаючы сваёй чаргі, набліжаецца да стала, нават за той кароткі момант, калі ты ўжо схіляешся над лістом паперы, каб паставіць на ёй свой подпіс, — за гэты час у памяці тваёй праходзяць ролныя, сябры, знаёмыя і яшчэ незнаёмыя — сотні і тысячы людзей, з якімі ты разам ваяваў, разам з якімі сёння прадуец, ты — адзінак, малая, зусім маленькая частка вялікага, непераможнага калектыву, ты — адзіны чалавек, у сэрцы якога адгукаецца сэрца народа. Яны праходзяць перад тваім тачам, гэтыя людзі, якія пачаўшы, ганілі ці партызанскі падрушнік, адзіны з якіх — твой сабра-адпалачанін, перер — твой таварыш на кельме, на станку ці на штурвалу камбайна, сім, саутуленым галамі прафесар, што лачун тваю маці, малалыта настаўніца, што выхоўвае твайго маленькага сына, раней незнаёмы шафер, з якім ты дэста, у асеннюю ноч, так шчыра пагутарыў у кабіне папутнага грузавіка, прадаўчыца, што ветаіла, нават з нейкай харошай прыемнасцю дапамагала табе выбіраць саканіцы пазаўрачак жонцы... — сотні і тысячы, мільёны ролных людзей!.. Таксама, як і ты, яны падышодзяць да стала і ставяць на паперы свае подпісы, замацоўваюць імі вялікае слова «мір». Таксама, як і ты, яны думаюць у гэты момант пра сотні і тысячы сваіх блізкіх, знаёмых і незнаёмых, звяртаюць іх думкі і пачуцці са сваімі, таксама, як і ты, ты не можун нават уявіць, а не то што знайдзі срод нашых людзей!

Такога дзікуна, такога вырадка, які хачеў-бы вайны.

Яны на момант толькі адарваліся ад сваіх спраў, сабраліся ў цоку заводу ці ў калгасным клубе, у аўдыторыі інстытута ці ў класе школы, яны — твае высквыя і гарадскія сябры-суаічыннікі, таварышы і браты па вялікай стваральнай працы, па натхненых імкненнях да чалавечага шчасця, сабраліся не проста, каб пагаварыць ды супакоіць свой страх гаворкай... Усе мы, каму імя — савецкія людзі, савецкі народ, ставім свой подпіс пад кароткімі і вельмі змястоўнымі словамі мір, перамога якога і незалежная ўрачыстасць гарантуецца нашай непахісай воляй, нашай — і нам толькі ўзасцівай — зольнасцю любіць жыццё і не баіцца смерці.

У нас пачалася вясна. Ужо адчынена першая рама, і з маленькай, цёплай рукі дачушкі майго суседа радасна высець у вольны сонечны свет зымовы вясень — шчыгол. На раце пачалася павальная ўдэкі крыгаў, бо ўжо зніаць і над горам жаваранкі, бо ўжо за горадам вясель вясель вясель трактарны гул...

Мы рады гэтай вясні, як рады ёй нашы дзеці, як рады бываюць толькі чыстыя сэрца. Мы многага чакаем ад гэтай вясні, — новых вялікіх поспехаў у нашай мірнай працы, новага шчасця ў нашым светлым жыцці. І воль за гэтае шчасце, за яснае неба над нашай Радзімай, за нашу вечна жыўную вясню ставім мы подпіс — наша савецкае не пад словам вайны, наша непераможнае тап пад словам мір.

Янка БРЬЛЫ.

Жыць у міры і дружбе

Вялікае і радаснае свята нідзіна перажылі мы, работнікі Беларускага мастацтва, і ўвесь беларускі народ. Гэтым святам была для ўсіх нас дэкада Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Цёпла і тасціна сустрапа нас наша родная сталіца. Мы ўвесь час адчуваў сабе роўнамі срод роўных. Шмат стаючых прыкладаў, вартых пераімання, знайшлі нашы сябры ў Беларускаму мастацтву.

Яшчэ і яшчэ раз у думках і ў сэрцах сваіх прыносілі мы глыбокую ўзяцкасць мудрай партыі і роднай савецкай уладзе, якія агуравалі нашы народы ў агульную сям'ю. Калі наш тавр быў на гастролях на Украіне і ў Карала-Фінскай ССР — усюды адчуваў мы сабе, як дома. І, як з ролнымі братамі, сустракаліся мы з кітайскімі журналістамі і з іншымі палачамі краін народнай дэмакратыі, калі яны прыходзілі на нашы спектаклі ў час гастролей тэатра ў Харкаве, Маскве, Одэсе.

У савецкім Саюзе атамная энергія выкарыстоўваецца толькі для мірных мэт. У нас працуе першая ў свеце алектрастанцыя на атамнай энергіі. Савецкія вучоныя выкарыстоўваюць найвялікшае аткрыццё навуцы ў ролных галінах народнай гаспадаркі і ў медыцыне.

Мы не баімся вялікіх пагроз. Няхай злучуць дзікія вылюдкі, але ўсе іх вар'яцкія трызненні аб вайне ніколі не здейсяця. Мы, савецкія людзі, заўсёды гатовы адстаіць незалежнасць сваёй любімай Радзімы.

Савецкія людзі хочун жыць у міры і дружбе з усімі народамі свету. І таму з такім вялікім задавальненнем і радасцю ўвесь калектыў нашага тэатра паставіць свае подпісы пад гэтым Зваротам.

М. БЯЛІНСКАЯ,
народная артстка БССР.
г. Віцебск.

Прысуд вайне

Вайну — ад Волгі да Карпатаў —
Я бачу не праз акіяны,
Бо на вайне я быў салдатам —
Свой край і мір адстойваў я.

Я не жадаю бачыць гэта!
Я не жадаю, каб іноў
Шугаў пажар вайны над светам,
Каб на плячх лілася кроў!

Са смерцю, з чалавечым горам
Я сустракаўся твар у твар,
Я бачу, як вялікі горад
За тыдзень спаляў пажар...

Каб над плячх майй шчаслівай
Дым чорны сонца пагасіў.
Я не хачу другіх жахлівых
Ні Нагасак, ні Хірасімі.

Я бачу, як рыдаюць дзеці
Ля трупаў ролных мацяраў,
Як туляць мацеры да сэрцаў
Забітых бомбамі дзцей...

Дзеці жыцця — крывё сэрца
Я падпісаў прысуд вайне:
Хто зноўку бомбай замажнецца —
Сам і загіне ад яе!

Іван МУРАВЕНКА.

Нямецкім сябрам

Калі ў майм горадзе шчасця і міру
Вячэрнюю змену аб'являе гудкі —
Ваш голас ка мне далацяць з эфіру,
З далёкай Германіі, з Эльбс-ракі.

Ваш голас даходзіць магутным
Прыбром
І, нібы глыбіні ў час бурмы марской,
Ахволенна сэрца маё неспакоем,
Вялікай, бялочай трыговай людскоў.

Узрушаны Гамбург стаіць прада вачыма.
Не вясня вода яго заліла,
У стройных калонах, сакмунушыся
шчымаля,

Ідучы патрыёты нямецкай зямлі,
Палаюць і сцягнацца міру паходзі,
Як яркі сонцы, гарачы угары,
Не дайце-ж, каб вецер атруці,

У нашых руках загалі іх, сябры!
Мы знаем, мы верым, што мы на дарогу

Сваю маладую
Не пусціце смерць.
І вашу рашучасць, і вашу трывогу
Каму, як не нам, да канца зразумець?

Мы бачылі гора, нам гора ханіла.
Не раз успаміні яшчэ ў сэрца калыне.
Ці-ж мала крывавых кастроў нам
святля,

Каб вочы магі ўгледзіцца пільней!
Ці мала з вачэй нашых слёз пралілася,
Слэз горкіх, сротых, слэз крываў і мук?
Ці мала магі на плячх застаўся,
Каб новыя рыць? На выгуду каму?..

Всёлае сонца, блакітнае неба,
І песьні каханья, і кветкі вясны, —
Мы ўсё па-саброўна падылем як
траба,

Мы — сцяглага міру і працы сыны.

Ніла ГІЛЕВІЧ.

Сесія Вярхоўнага Савета БССР

Выбраннікі Беларускага народа — наватары прамысловых прадпрыемстваў, знатныя людзі калгаснай вёскі, вучоныя, пісьменнікі, дзеячы мастацтва, партыйныя і савецкія работнікі, воіны Саветскай Арміі сабраліся ў Мінск на першую сесію Вярхоўнага Савета БССР чацвёртага склікання.

Сесія праходзіла тры дні — з 28 па 30 сакавіка. У ложах залы пасаджэння Вярхоўнага Савета БССР таварышы: Н. С. Палочкаў, К. Т. Мазураў, В. І. Казлоў, П. С. Гарбуноў, І. Ф. Клімаў, П. А. Абрамаў, С. Б. Цімашэнка, М. І. Васкаваў, І. І. Дубенікаў, І. Н. Макараў, К. М. Міцкевіч (Колас), члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, намеснікі старшыні Савета Міністраў БССР, міністры БССР.

Сесія адкрывае старшыня дэпутат, народны пэат Беларусі К. М. Міцкевіч (Якуб Колас).

— Наш савецкі народ, — гаворыць Якуб Колас, — гораца ўхваляе і аднадушна падтрымлівае палітыку набувоны камуністычнага грамадства, далажыла ўмацавання магутнасці сацыялістычнай дзяржавы, палітыку міру і баспекі, якую наслядоўна і няўхільна ажыццяўляюць Камуністычная партыя і Савецкі Украд.

Новы магутны ўздым творчай актыўнасці і энтузіязма выклікаў ва ўсёй краіне гістарычныя рашэнні студэнцкага Пленума ЦК КПСС і другой сесіі Вярхоўнага Савета ССР, Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС выправаў вельмі значную праграму ўдзельна сельскай гаспадаркі, паставіў усенародную залучу — запесці ў бліжэйшай пяць-шасць год штогадовы збор збожжа да 10 мільяраў путоў, у два — два з лішняй разам павалічыць рост асноўных прадуктаў жыўдлагадоўлі. Прадукцыя Саветскай Беларусі разам з усімі народамі Вялікага Саветскага Саюза поўны рашучасці з гонарам выканань гэту залучу.

Па прапанове дэпутата П. У. Броўкі сесія аднагалосна выбірае Старшыню Вярхоўнага Савета БССР дэпутата Ц. С. Гарбуноў, намеснікамі старшыні — дэпутата І. П. Аляксандраўскага, І. П. Першунічэка, І. В. Саргеева, В. С. Громава.

Сесія прымае наступныя рашэнні:

1. Выбары Мандатнай камісіі Вярхоўнага Савета БССР.
2. Выбарыне пастаянных камісіі Вярхоўнага Савета БССР.
3. Зацверджанне Дзяржаўнага бюджэту БССР на 1955 год.
4. Зацверджанне Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.
5. Выбарыне Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.
6. Утварэнне Украда Беларускай ССР — Савета Міністраў БССР.

Сесія выбірае Мандатную камісію Вярхоўнага Савета БССР у колькасці дзевяці чалавек. Старшыней камісіі выбіраецца дэпутат І. Д. Варашаня. Камісія законалаўчых меркаванняў выбіраецца ў складзе дзевяці дэпутатаў. Старшыней камісіі аб'ярэны дэпутат А. Д. Руцкі. У складзе адзінацці дэпутатаў выбіраецца Бюлетэцкая камісія. Старшыней яе выбіраў дэпутат М. В. Дарашэвіч. Камісія па замежных справах выбіраў у складзе дзевяці чалавек, старшыня камісіі — дэпутат Ф. А. Новікава.

Слова для дэкада атрымлівае старшыня Мандатнай камісіі дэпутат І. Д. Варашаня. Ён адзначыў, што камісія прызнала поўнамоцтва ўсіх выбраных дэпутатаў.

З дэкадам аб Дзяржаўным бюджэце БССР на 1955 год выступіў Міністр фінансаў БССР дэпутат Ф. І. Кожаняў.

— Дзяржаўны бюджэт Беларускай ССР на 1955 год, — гаворыць дэкадач, — складзены ў поўнай адпаведнасці з нарозна-гаспадарчым планам. Бюджэт зааіжак забеспячэць далейшае развіццё ўсіх галін народнай гаспадаркі рэспублікі, павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўня жыцця працоўных.

Дзяржаўны бюджэт БССР на 1955 год устаноўлены Советам Міністраў БССР па даходах і расходах у суме 4.135.545 тысяч рублёў.

Асноўнымі расходамі Дзяржаўнага бюджэту БССР з'яўляюцца расходы на фінансаванне прамысловасці, сельскай гаспадаркі і іншых галін народнай гаспадаркі і на сацыяльна-культурныя мера-

прыемствы. У 1955 годзе на гэтыя мэты выдзяляецца 3.743,3 мільёна рублёў, або звыш 90 працэнтаў усіх сродкаў бюджэту рэспублікі, у тым ліку — на народную гаспадарку 918,8 мільёна рублёў і на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы 2.824,4 мільёна рублёў. Уздэльная вага гэтых расходаў у бюджэце рэспублікі складае 68,3 працэнта.

Расходы на культурна-асветную работу запраектаваны ў суме 84,1 мільёна рублёў і забяспечваюць разшырэнне сеткі масавых бібліятэк, раённых дамоў культуры, сельскіх клубоў і іншых культурна-асветных устаноў.

З садакладам аб Дзяржаўным бюджэце Беларускай ССР на 1955 год выступіў старшыня Бюлетэцкай камісіі Вярхоўнага Савета БССР дэпутат М. В. Дарашэвіч.

У спрочках па дэкаду аб Дзяржаўным бюджэце БССР на 1955 год выступілі дэпутаты: Ф. А. Сурганав, С. С. Басцюк, Я. А. Жылінін, М. Д. Шаройка, Р. Н. Мачульскі, Г. В. Кавалёў, В. Г. Доржын, М. Ц. Антоніч, С. Ш. Шупеня, А. А. Буцкі, У. Г. Сталобэ, І. Ф. Іванавіч, Г. У. Семанюк, В. І. Шаранав, А. І. Золы, І. А. Ісцараў, М. М. Жукоўскі, Ф. П. Вінакураў, У. Г. Кавенскі, міністр саўгасаў БССР П. З. Калінін, начальнік Упраўлення Беларускай чыгуначы Г. І. Боцін. Яны расказвалі аб дасягненнях працоўных рэспублікі ў развіцці народнай гаспадаркі, павышэнні матэрыяльнага дабрабыту насельніцтва, крытыкавалі недахопы ў рабоце асобных міністэрстваў і прадпрыемстваў.

Аб культурнай рабоце гаварыў у сваім выступленні міністр культуры БССР, дэпутат Г. Я. Кісялёў.

— За паславяны перыяд, — гаворыць ён, — беларускі народ з дапамогай усіх народаў Саветскага Саюза, і ў першую чаргу вялікага рускага народа, дабіўся вялікіх поспехаў у развіцці сваёй культуры — нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу. Вялікай падзей у культурным жыцці рэспублікі з'явілася дэкада Беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве.

На аснове рашэнняў вярхенскага, лятуска-сакавіцкага і студэнцкага Пленумаў ЦК КПСС праведзена пэўная работа па ажыццяўленню дзейнасці сельскіх культурна-асветных устаноў рэспублікі, на ўмацаванне дзейнасці прапаганда, прапаганда пераважна вопыту ў сельскай гаспадарцы. Аднак размах культурна-масавай работы ўстановаў яшчэ далёка не адпавядае патрабаванняў сённяшняга дня.

Пытанне развіцця навуцы прысвечыў сваё выступленне дэпутат В. Ф. Бураўскі. Аб развіцці народнай асветы ў рэспубліцы гаварыў дэпутат І. М. Ільшын.

З зааіжым словам выступіў Міністр фінансаў БССР дэпутат Ф. І. Кожаняў.

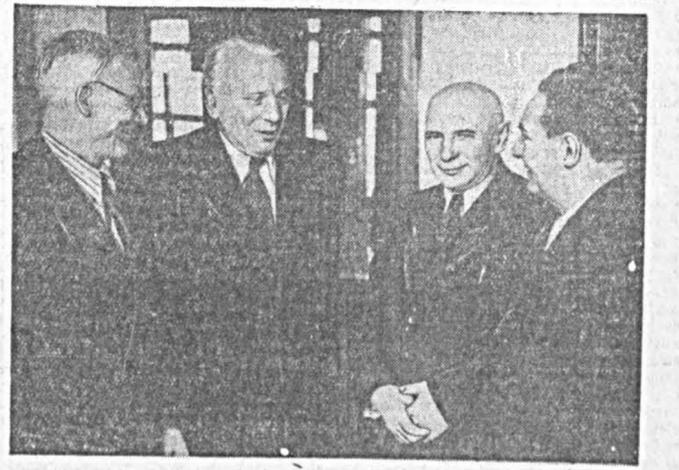
Гэтым дэпутатам Вярхоўнага Савета аднагалосна зацвердзілі «Закон аб Дзяржаўным бюджэце БССР на 1955 год».

З дэкадам аб зацверджанні Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР выступіў старшыня Мандатнай камісіі дэпутат І. Д. Варашаня. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, прынятай паміж сесіямі, зацверджана аднагалосна. Прымаецца таксама пастанова аб выбары членам Вярхоўнага Сауда БССР М. Г. Гулякевіча.

Гэтым Вярхоўны Совет прыступіў да выбарыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай Саветскай Сацыялістычнай Рэспублікі. Вярхоўны Совет аднагалосна выбірае старшыней Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР дэпутата В. І. Казлоў, намеснікамі старшыні — дэпутатаў Ф. А. Сурганова, А. Н. Захараву, сакратаром Прэзідыума — дэпутата Д. А. Лукашэвіча, а таксама 15 членаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

У заключэнне сесія разглядае пытанне аб утварэнні Украда — Савета Міністраў БССР. Вярхоўны Совет аднадушна зацверджае сьляд Украда Беларускай ССР. Старшыней Савета Міністраў БССР аднагалосна зацверджаецца дэпутат Е. Т. Мазураў, першым намеснікам — І. Ф. Клімаў, П. А. Абрамаў, намеснікамі — А. І. Золы, К. В. Кісялёў, У. Г. Бураўскі, Е. І. Уралава.

На гэтым першай сесіі Вярхоўнага Савета БССР чацвёртага склікання закончыла сваю работу.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР правядзены член АН БССР А. Сеўчанка, пісьменнік М. Лынькоў, дырэктар Мінскага політэхнічнага інстытута І. В. Сталіна М. Дарашэвіч і народны артст СССР А. Ільшын гукараў у перапынку паміж пасяджэннямі сесіі.
Фота І. Салавейчыка.

Водгукі на артыкул „Пытанні, якія трэба вырашыць“

Цэнтр культуры на вёсцы

Газета «Літаратура і мастацтва» на сваіх старонках узяла надзвычай важную пытанні. На наш погляд, т. Трыцкоў, у артыкуле «Пытанні, якія трэба вырашыць» свесцасова распачаў сур'ёзную размову пра работу сельскіх клубў.

Культурна-асветныя ўстановы заклікаюць выконваць важныя задачы. Побач з арганізацыяй культурнага аддзела працаўнікоў вёскі клубы, хата-чытальні і бібліятэкі павінны арганізоўваць прапаганду сельскагаспадарчых ведаў і перадаваць вопыт калгаснай вытворчасці, навукова-агаспадарчых ведаў, растлумачваюць унутраную і знешнюю палітыку Комуністычнай партыі і Саветаў ўрада.

З гэтымі вылікамі і алкаанымі задачамі сельскія ўстановы культуры могуць справіцца толькі пры ўмове, калі іх работай будзе штодзённа цікавіцца і кіраваць масовыя партыйныя і саветскія арганізацыі, калі ў сваёй рабоце яны будуць абірацца на шырока актыўны і ў першую чаргу, на вялікі атрад сельскай інтэлігенцыі. Работа клубў і бібліятэк залежыць ад таго, акую дапамогу аказваюць ім раённыя аддзелы культуры, абласныя ўпраўленні і Міністэрства культуры БССР.

На жаль, многае з таго, што павінна было-б забяспечыць лепшую работу культурных устаноў, у жыцці шырока не выракаецца. У Смалявіцкім, Асейскім, Барысаўскім, Талачынскім, Радзівіўскім, Дубровенскім і іншых раёнах масовыя партыйныя і саветскія арганізацыі не займаюцца работай культурна-асветных устаноў.

У Дубровенскім раёне Віцебскай вобласці працуе многа інтэлігенцыі, а ўдзел у культурна-асветнай рабоце прымаюць толькі азіны. Вялікі атрад інтэлігенцыі ёсць у Аршчынскім МТС гэтага раёна. Але і тут не чуваць песень харавага гуртка, не ставяцца спектаклі драматычных калектываў. Нават лекцыі не чытаюць у Аршчынскай вёсцы і сакратар Дубровенскага райкома партыі т. Курловіч, да якога неаднаразова звярталіся за дапамогай. Але становішча не змянілася і па сённяшні дзень.

Поспех любой справы вырашаюць кадры. Кіраваць сельскімі культурна-асветнымі ўстановамі павінны адукаваныя і энергічныя работнікі, здольныя прыцягнуць да актыўнага ўдзелу ў рабоце працаўнікоў вёскі. Работнік клубу, хата-чытальні павінны умець агульваць актыўнасць інтэлігенцыі і перадаваць сельскай вытворчасці, калгаснай моладзі — аматараў мастацкай самадзейнасці.

У многіх клубах і хата-чытальні рэспублікі працуюць імяна такіх ініцыяльных работнікаў. Для прыкладу можна назваць тав. Кананічэна з Акіршчынскага сельскага клубу Чырвонаслабодскага раёна, тав. Іагачэна з Стральнінскай хата-чытальні Іванаўскага раёна, тав. Вазночына з Бахмыцкай хата-чытальні Саўкага раёна, тав. Пракопчык з Аляксеевіцкага сельскага клубу Драгічынскага раёна і рад ішых.

Але нельга не заўважаць таго, што ў многіх сельскіх культурна-асветных устаноў рэспублікі працуюць яшчэ таварышы, якія трапілі на сваю пасаду выпадкова. Дапамагчы ўкамплектаваць добра падрыхтаванымі людзьмі сельскія ўстановы культуры абавязаны мясцовыя партыйныя і саветскія органы. На справе-ж невяротна райкомы партыі і райвыканкомы несур'ёзна ставяцца да гэтай вельмі важнай справы. Вось адзін характэрны прыклад: неаднаразова Дубровенскі раённы аддзел культуры хацеў вызваліць ад работ у Мардэлаўскай сельскай бібліятэцы т. Яромку, які не спраўляецца з работай. Але на абарону стаў райком пар-

ты, які лічыць немагчымым здымаць з гэтай пасады т. Яромку па той прычыне, што ён з'яўляецца... сакратаром пярэдняй партарганізацыі.

Гарэліваўскую пазіцыю ў падборы кадраў заняў і загадчык аддзела прапаганды Ленінскага райкома партыі т. Дземічэў, які лічыць магчымым накіраваць на работу ў сельскую ўстанову культуры вельмі машыністку райкома партыі т. Шаўчэнка, якая скампраметавала слабе на раённай пасадзе. Нам здаецца, што падобныя факты з'яўляюцца вынікам таго, што некаторыя работнікі райкома партыі не ўсвядомілі тых задач, якія ставяць перад культурна-асветнымі рэспублікай.

Міністэрства культуры БССР і абласныя ўпраўленні культуры за апошнія гады ажыццявілі рад мерапрыемстваў па палепшэнню кадраў культурна-асветных устаноў. У мінулым годзе на вёску накіравана 300 чалавек, якія скончылі сярэдня спецыяльныя навуковыя ўстановы, і 26 чалавек з вышэйшай адукацыяй. Заключылі кароткатэрміновыя курсы 610 чалавек, якія таксама накіраваны на работу ў клубы, хата-чытальні і бібліятэкі. Сёння атрад работнікаў культурна-асветных устаноў павялічыўся за лік выпускнікоў вучылішчаў і курсоў. Але гэта не можа яшчэ вырашыць праблему кадраў. Неабходна ў культурна-асветных устаноў накіраваць лепшых ініцыятыўных таварышаў, якія скончылі сярэдня школы. У гэтай справе аддзел культуры максімальную дапамогу павінны аказаць райкомы комсамола.

Некалькі заўваг адносна матэрыяльнай базы устаноў культуры. Цяпер, калі намы калгасы матэрыяльна ўзмацнілі, а многія маюць і мільённыя прыбыткі, настая час сур'ёзна брацца за культурнае будаўніцтва. Ужо цяпер у раздзі раёнаў рэспублікі будаўніцтва клубў у калгасах прыняло шырокі размах. У Гомельскай вобласці, напрыклад, у 1955 годзе пачата будаўніцтва 43 калгасных клубў, 69 калгасных клубў будавана ў мінулым годзе ў Брэстскай вобласці. У Давыд-Гарадзішчынскім раёне толькі два калгасы не маюць сваіх уласных клубў.

Але трэба зазначыць, што будаўніцтва калгасных клубў праводзіцца ў нас без неабходнага кіраўніцтва гэтай важнай справай з боку Міністэрства культуры БССР і Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР.

Яшчэ ў 1952 годзе ЦК КП Беларусі ў адной са сваіх пастаноў абавязаў Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР і былы Камітэт па справах культурна-асветных устаноў пры Саветах Міністраў БССР узяць пад свой кантроль будаўніцтва калгасных клубў. Упраўленне архітэктуры пры Саветах Міністраў БССР абавязвалася распрацаваць два праекты буднаўніц (цэляны і драўляны) калгасных клубў, а Міністэрства сельскай гаспадаркі — забяспечыць гэтымі праектамі ўсе ўзбудзеныя гэтымі паставамі Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР не аддала належнай увагі. Вынікам і з'явілася стыхійнае будаўніцтва. Неабходна цяпер прыняць самыя энергічныя меры да таго, каб распрацаваныя праекты сельскіх клубў атрымалі ўсе калгасы рэспублікі.

Калгасы клуб, бібліятэка, хата-чытальня павінны стаць цэнтрам усяй культурна-масавай работы на вёсцы. Зрабіць гэта можна толькі агульным намаганнем работнікаў культуры і шырокай грамадскасці.

Ф. КУКУШКІН, начальнік Упраўлення культурна-асветных устаноў Міністэрства культуры БССР.

Больш увагі масавай рабоце

Шмат водгукў атрымала рэдакцыя на артыкул Аляксандра Трапачова «Пытанні, якія трэба вырашыць». Гэта з'яўляецца пераказаным сведчаннем таго, што пытанні культурна-асветнай работы вельмі хваляюць сельскую грамадскасць.

Супрацоўнік раённай газеты А. Назіміраў з горада Лунінецка піша: «Адной з галоўных прычын недавальняючай работы культурна-асветнай на вёсцы з'яўляецца тое, што іх работай па-сапраўднаму не кіруюць ні мясцовыя партыйныя арганізацыі, ні сельсаветы». Тав. Назіміраў расказвае, што ў Лунінецкім раёне ёсць тры сельскія дамы культуры, дзесяць калгасных клубў, 18 хата-чытальняў. На жаль, у многіх з гэтых культурных устаноў ніякай работы, акрамя танцаў, не праводзіцца. Больш таго, усю сілу Явінскія хата-чытальня не ацяпляюцца. Работы, якія трэба было там зрабіць перад зімой, не зроблены. У мінулым годзе калгас імя Молатава пабудавалі добры клуб. Аднак дзяржа па загаду старшынкі калгаса тав. Гулевіча клубнае памяшканне занята пад склад збожжа.

К. Паневіна, супрацоўніца Мінскай абласной дзіцячай бібліятэкі, робіць рад заўваг аб няўважлівай рабоце з кадрамі бібліятэкараў і клубных работнікаў. «Свесцасова і правільна ўзнята пытанне аб рабоце сельскіх клубў, аб іх кіраўніцтве», — гаворыць у сваім пісьме настаўнік Я. Тулупаў. Ён расказвае, што ў вёсцы Калані Рачыцкага раёна яшчэ да вайны быў пабудаваны добры клуб, у якім працавалі гурткі мастацкай самадзейнасці. Жылыя вёскі з удзячнасцю ўспамінаюць адно з тагачасных кіраўнікоў гурткова — калгаснага кавала Захара Бузю, які сам быў добрым скрыпачом, збіраў фальклор і любіў мастацтва. З болей і горчэй піша тав. Тулупаў: «І вось ужо каторы год, як мінула вайна, а ў нашым клубе холадна і брудна... Хоць памяшканне вялікае, але няма дзе сеці, бо ў клубе захавалася ўсяго некалькі старых усюнаў. Апрача кіно ці сходаў, тут нічога не праводзіцца. Штогод, а то і два разы на год у клубе мяняюцца загадчыкі».

Пры гэтым клубе не працуе савет, няма актыўна з аматараў самадзейнага мастацтва, і вядома ў такіх умовах кожная жывая справа робіцца мёртвай. У канцы сваёй пісьма Я. Тулупаў робіць зусім правільны вывад: «Мне дамаецца, што загадчыкі клубў павінны мець адпаведную адукацыю і талент».

Гэтай жа думкі прытрымліваецца малады драматург, настаўніца па прадметы Ларыса Усціменка (вёска Міратычы Карэліцкага раёна). «Клубы пабудавалі можна хутка, — піша яна. — Навы калгасы становяцца мільёнамі і грошы не пахадзіць на такую справу. Тав. Апелінін, старшыня калгаса імя Якуба Коласа гаворыць нам: «Мы вам театр пабудуем, толькі арганізацыю творчых калектываў, каб было каму выступаць у гэтым театры». Значыць, галоўнае, што трэба неадкладна вырашыць, — гэта пытанне аб кадрах, аб тых зольных, умелых кіраўніках, якіх даўно чакаюць на вёсцы людзі».

Чытаць у сваіх пісьмах адзначаюць, што не толькі культурна-асветныя аддзелы за культурнае жыццё на вёсцы, а ўся мясцова інтэлігенцыя. Гэтай думкі прытрымліваецца і настаўнік Ул. Дзікевіч

Агляд пісем

з вёскі Морач Клецкага раёна. «Дык чама-ж, сябры, сумна ў Валеўцы? — піша ён і тут-жа дае пераказаны адказ: — Таму, што ўсе вы замкнуліся ў вузкіх рамках сваёй непасрэднай працы... Сорамна настаўніцкаму калектыву, які працуе ў гэтай вёсцы. Няўжо сярэд настаўнікаў няма таварышаў, які мог-бы кіраваць драматычным, харавам ці танцавальным гурткам, ці нават і не адзін. Але яны ж таксама забылі дарогу ў сельскі клуб».

З гэтым нельга не згадзіцца. У нас, бадай, няма сярэдняй ці вышэйшай навукальнай устаноў, дзе не было-б мастацкай самадзейнасці. Інтэлігенцыя была і з'яўляецца носьбітам культуры, яе сеітам, і яна не мае права стаць у баку ад гэтай справы. Крыўдна, калі прагата забываюцца нашы маладыя саветскія спецыялісты. Безумоўна, нават адукаваны і таленавіты загадчык клубу не зможа як след наладзіць работу, калі яму штодзённа не будуць у гэтым дапамагаць партыйныя, саветскія, комсамоцкія арганізацыі і сельская інтэлігенцыя.

Растуць культурныя запатрабаванні сельскага насельніцтва. Тое, што задалаўняла яго ўчора, ужо не задавальняе сёння. «Сёння калгаснік жадае паглядзець выступленне не толькі самадзейных артыстаў, а і лепшыя сілы прафесійнага драматычнага тэатраў і опернага тэатра», — піша настаўнік сярэдняй Шчэрмыскай школы Парыцкага раёна С. Пась. Ён выказвае думку, што вельмі карысна было-б, каб на вёску часцей прывязалі а цікавымі і змястоўнымі лекцыямі нашы беларускія вучоныя.

«Вось ужо некалькі год працуе на тэрыторыі нашага калгаса «Чырвоны партызан» сельскі Дом культуры, які лічыцца адным з лепшых у Смаргонскім раёне», — піша М. Назіміраў з вёскі Міхалічы Залескага сельсавета. З яго пісьма мы даведваемся, што ў гэтым доме культуры рапка сустрэлі пажылых калгаснікаў і мясцова інтэлігенцыю. Бо іх запатрабаванні не ўлічаны. М. Назіміраў выказвае вельмі слушную думку аб тым, што сельскія ачагі культуры павінны мець культурны і прыгожы выгляд як аналорку, так і ўнутры. Ён дае карысную, добрую прапанову: каб культурныя ўстановы горада ўзялі пафэста над сельскімі клубамі, бібліятэкамі, хата-чытальнямі. «Беларускія любяць саветскую літаратуру, музыку, мастацтва», — піша М. Назіміраў. — Памятаю, некалькі год таму назад у Залесце прывязалі наш зямляк Максім Танк. Сустрэцца з ім прыйшоў столькі людзей з усіх навакольных і далёкіх вёсак, што памяшканне Дома культуры не ўмясціла і палову. Чаму падобнае сустрэчы не можна наладзіць некалькі разоў на год? Парты, артысты, вучоныя — жаданыя госці ў калгаснай вёсцы».

Надрукаваны артыкул тав. Трапачова і водгукі на яго, наша рэдакцыя ставіла за задачу абмеркаваць пытанні будаўніцтва сельскіх клубў і шляхі палепшання работы сельскіх устаноў культуры. Чытачы ўнеслі свае вельмі каштоўныя і патрэбныя прапановы. Адначасова цэнтральным пытаннем, якое трэба і можна вырашыць ужо цяпер, застаецца правільнае планаванне будаўніцтва сельскага клуба, тагожа клуба, які будзе ўпрыгожаны калгаснаю вёскаю, адрасторваючы ў сабе яе новае аблічча. «З кожным годам расце матэрыяльны добры калгаснікаў, растуць і культур-

ны запатрабаванні хлебарабаў. Аднак да апошняга часу гэтым пытанню нічога не аддавалася сур'ёзна ўвага», — гаворыць у пісьме С. Сямёнава, супрацоўніца газеты «Сталіне» Ленінскага раёна Брэстскай вобласці. Ён расказвае: «У лепшых калгасах нашага раёна, як імя Дзержынскага, «Перамога», імя Кірава, яшчэ пакуль што ніхто нават не думае аб будаўніцтве клубу. А будавальні траба і неадкладна!».

Не прычыні такой пастаноўцы пытанні і Міністэрства культуры БССР. На жаль, толькі не прычыні. Мы не бачым злейных мер з якой боку. Віну за стыхійнае будаўніцтва клубў іно ўскладае на Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Быццам гэтак пытанне нельга вырашыць сумеснымі намаганнямі.

Праца работнікаў Міністэрства культуры, абласных упраўленняў і раённых аддзелаў культуры імякнуцца перападзіць усю адказнасць за культурна-асветную працу на вёсцы выключна на сельскую інтэлігенцыю і райкомы партыі. Але хто, як не пштаніны работнікі органаў культуры, нясуць на сабе ўсю адказнасць за даручаную справу і павінны ўладваць у яе свае велькі і арганізатарскія здольнасці.

Жылыя людзі калгаскова вырашаюць поспех кожнай справы. Уменне правільна падбіраць кадры, і ўрэнне кваліфікацыі выхаванне іх з'яўляюцца непасрэднай задачай і абавязкам кожнага кіраўнікоў любой саветскай устаноў, у тым ліку і ўпраўленняў культуры. Але як выконваць гэтыя задачы, калі ва ўпраўленні культурна-асветных устаноў Міністэрства культуры БССР ва ўсіх спісах, дагарах, на ўсіх нарадах а году ў год паўтараюцца, вандруюць адны і тыя-ж самыя тры-чатыры прызвічкі лепшых работнікаў? Адукацыя гэта ідзе! Ад няведання сваіх кадраў. Наважныя работнікі навоўна не адзінока. У нашай рэспубліцы ёсць імяла энтузіястаў культурна-асветнай работы. Толькі іх свесцасова траба прыкмеціць і падтрымаць. Яны чакаюць канкрэтнага кіраўніцтва і дапамогі ў сваёй шматграннай рабоце.

У сістэму Міністэрства культуры ўваходзяць два культурна-асветныя аддзела, тэатры, музычныя вучылішчы і школы, тэатральны інстытут, кансерваторыя. Далёка не ўсе выпускнікі працуюць па прызначэнню. Не ўсе атрымліваюць патрэбныя веды. Хто, як не Міністэрства культуры павінна гэтым займацца.

У размове з загадчыкам раённага Дома культуры г. Літы нам давалася чуць: «Нас заўвае кампанейшчына. Быў час, калі ўсю нашу культурную работу ацэньвалі толькі па колькасці прагнатычных лекцыяў на атрацкіх тэмах. У Літэ ёсць гарадскі Дом культуры, клуб чыгуначнікаў, клубы прафесіянаў. Чым павінна адрознівацца работа нашага раённага Дома культуры ад іх? Ці нам траба ствараць свае гурткі, ці можа лепш арганізоўваць вечары мастацкай самадзейнасці сельскіх і калгасных клубў? Спытаныя няма ў каго. У раённым адзеле культуры ведаюць столькі-ж, як і мы самі».

Само жыццё паказала, што для работы з масамі патрэбен клуб, які адпавядаў-бы новым культурным запатрабаванням калгаснікаў і сельскай інтэлігенцыі. Будаўніцтва такіх клубў павінна быць у цэнтры ўвагі органаў культуры.

Напярэдадні рэспубліканскага агляду сельскай самадзейнасці

Тры дні засталася да пачатку рэспубліканскага агляду сельскай мастацкай самадзейнасці. Удзельнікі яго праводзяць апошнія рэпетыцыі. Для аказання ім практычнай дапамогі Рэспубліканскі Дом народнай творчасці накіраваў для кансультацыі вопытных работнікаў мастацтва. Сярод іх: галоўны балетмайстар тэатра оперы і балета народнага артыст БССР К. Мулер, артыстар народнага хору А. Балыніч, дацэнт С. Новак і іншыя.

На працягу тыдня ў Мінску будзе праводзіцца агляд лепшых сельскіх самадзейных калектываў. Агляд пачнецца выступленнем аб'яднанага хору Маладзечанскай вобласці (дырыжор В. Багатаў), які выканае песню «Парты — слава» (музыка І. Кузнецова, словы А. Астапенкі) і «Песню нарачэння рыбакоў» (музыка Д. Лукаса, словы А. Бачылы).

Побач з вядомымі ўжо ў рэспубліцы самадзейнымі калектывамі і салістамі многія удзельнікі агляду будуць выступаць на сталічнай сцэне ўпершыню.

Лепшыя ўзоры песеннай творчасці

Гомельскі абласны Дом народнай творчасці выдзяў у дапамогу гурткам мастацкай самадзейнасці вобласці зборнік «Сучасныя народныя песні і частушкі», складзены П. Ахраменкам. У яго ўвайшлі матэрыялы фальклорных экспедыцый 1951—54 гг., арганізаваных Гомельскім педагагічным інстытутам і абласным Домам народнай творчасці.

Зборнік складаецца з двух раздзелаў. У першым раздзеле ўключаны дзесяць сучасных песень, якія былі ўжытыя ў асярэдках на Гомельшчыне: «У небе сонейка...», «Аб ур'яднамі калгасамі», «Радасць жаб», «Калгасная застольная», «Я працую на заводзе» і інш.

Есць тут і два цікавыя народныя варыянты песень А. Русака «Песня пра лён» і «Кляняцца жытэ». Апошняя пад назвай «На калгасным полі» стала папулярнай дзякуючы Азершчыскаму хору, удзельнікам якога яна была пакладзена на музыку. Другі раздзел — частушкі аб мірным жыцці, аб барацьбе саветскіх людзей за мір, за пабудову камунізму.

Гомельскі абласны Дом народнай творчасці распаўсюдзіў зборнік пра раённых дамаў культуры, сельскіх клубах і хата-чытальнях вобласці.

В. ЧАРНАШЭЙ.

Рыхтуецца да агляду

Багата народнымі талентамі Віцебская вобласць. Многія тэатры, вышавальніччы, танцоры, спевакі заваявалі шырокую папулярнасць у рэспубліцы. Цяпер ва ўсіх сельскіх калектывах мастацкай самадзейнасці праводзіцца дзейная падрыхтоўка да рэспубліканскага агляду мастацкай самадзейнасці.

Хор калгаса «Большык» Ленінскага раёна налічвае 26 чалавек. Вечарамі калгаснікі збіраюцца ў свой клуб, каб разам паспяваць. Любыя яны беларускія народныя песні: «Вішанька», «Цераз сад-вінаград», «Ой, яшчэлі гусі з броду» і сучасную беларускую песню «Пра партызанку Галіну».

Дружыца з песняй і механізатары Беларускай МТС Полацкага раёна. У хоры ўдзельнічае 38 чалавек. Рознастайную праграму рыхтуе да агляду хор Багушэўскага раённага Дома культуры.

У аглядзе прымуць удзел танцавальныя калектывы калгаса «Комітэты» Аршанскага раёна, драмгурткішчы Багушэўскага раённага Дома культуры, танцавальныя калектывы Віцебскага раённага Дома культуры і многія індывідуальныя выканаўцы.

Альманах „Советская Отчизна“ ў мінулым годзе

Альманах «Советская Отчизна» за апошні час некалькі разоў пашырыў сваю работу. Гэта вядзе і на якасці друкаваных матэрыялаў, і на тым, як ён паступова набывае сваё пэўнае творчае аблічча.

Лепшым у альманаху з'яўляецца аддзел публіцыстыкі і крытыкі.

Многія крытычныя матэрыялы, змешчаныя за мінулы год, вызначаюцца сур'ёзна і ўдумлівым падыходам да літаратурных з'яў. Аўтары іх смелыя загаварылі аб спецыфічных асаблівасцях літаратуры, аб мастацкай форме, аб мове. І гэта радуе.

Грунтоўна напісаны артыкулы Т. Амаляніцкай «Слова — палкаводзец чалавечай сілы» аб лірыцы Назыма Хікмата. Артыкул да шырокага ўважэння аб выдатным паэце Турцыні, аб яго багатай таленавітай пазыі. Шырока і патрэбна артыкулы В. Бакінага «Паэма аб В. І. Леніне» і Ф. Куляшова «Урок вялікага майстра» аб творчасці А. П. Чэхава, аб яго поглядах на літаратуру і мастацтва. З карыснасцю да сваё чытацкае абнавілі і артыкулы і рэцэнзіі Б. Буяна, В. Жыжнікі і інш.

Альманах адукацыя на новыя кнігі беларускіх і рускіх аўтараў, сочыць за якасцю перакладаў, за развіццём беларускай драматыі, выказвае свае меркаванні аб сучасным усабеленні вобразаў драматыі, цікавіцца, хоць і рэдка, развіццём літаратуры за рубяжом. Але, як гэта ні даўна, ён стаіць у баку ад пытанняў творчага жыцця, ад належащих праблем сучаснага развіцця літаратуры.

У верасні адбыўся ІІІ а'езд пісьменнікаў Беларусі. Аб з'ездзе на старонках альманаха змешчана толькі інфармацыя. Ніякай падрыхтоўчай работы ні да рэспубліканскага, ні да Усесаюзнага з'езду пісьменнікаў альманах не вёў. Не прыняў ён удзелу ў і перагаворна-дэдукцый, не падвёў вынікаў развіцця літаратуры паміж в'ездамі, нічога не сказаў аб рабоце рускай секцыі пісьменнікаў. Не ішло-дла-б альманаху «Советская Отчизна», як і іншым выданням, даваць гадзінны аглядавы артыкул аб развіцці беларускай літаратуры і адукацыі над тым, якое-ж месца займаюць у ёй творы пісьменнікаў рускай секцыі. Больш актыўна ўраўнаважана ў літаратурнае жыццё краіны, арганізоўваць на сваіх старонках дыскусіі па найбольш складаным і важным пытаннях літаратуры, змяшчаць ма-

тэрыялы з больш значнымі творчымі абгульваннямі — вось зачыны крытычна аддзела альманаха ў будучым.

Альманах абвясціла, што на яго старонках друкаюцца як творы рускіх пісьменнікаў рэспублікі, так і пераклады лепшых твораў беларускіх аўтараў. Вельмі шкада, што рэдакцыя не забарыла прытрымлівацца гэтага абавязання і часта змяшчае слабыя, непаправадныя творы беларускіх і рускіх аўтараў.

Не задалавіла падрыхтаванню чытача аддзел прозы альманаха. Па колькасці змешчаных твораў, па аб'ёму іх гэта самы вялікі аддзел. За год у ім надрукавана два дзесяткі апавяданняў, многа нарысаў, апавесці «Партызан» Ю. Багушэвіча і «Вырадзе з'явіліся» Ул. Шаўчэна, раман Е. Кавалева «Еднанне», новыя раздзелы рамана «Георгій Скарына» М. Салковіча, успаміны, дзёнікі і інш. Але з вялікай колькасцю надрукаваных толькі некаторыя творы сапраўды мастацкія.

Спроб нарысаў лепшымі, на нашу думку, з'яўляюцца нарысы Пятра Васілевіча (№№ 3, 4, 5) аб людзях, якія самааддла-б амагавалі за ўсім калгаснай вёсцы. З апавяданняў вылучаюцца і запамінаюцца наогула «Вярнуўся» П. Пестрака і «Першае спатканне» І. Шамякіна. Апавяданне П. Пестрака падрукавае яснасцю пэдагагічна малянока, умемнем аўтара ў сіфэйаль форме паліць значныя этаны жыцця героя і яго эвалюцыю. Герой апавядання Дзяніс Ціцера вяртаецца ў калгас, каб жыць па-новому. Адзін з самых адсталых прадстаўнікоў сялянства быў Заходні Беларусі, ён пераываўваецца і пачынае ўсё раўнаць па-новому.

«Першае спатканне» І. Шамякіна хваляе свесцасова пацучца, кваліфікацыя адносіма да юнага героя, палетка Самы, які ўпершыню ідзе на спатканне. Добра і праўдыва раскрываецца ўнутраны свет героя. У апавяданні многа святла, сапраўднай пазыі.

Адукацыя імяненне аўтараў агульна-на апапавяданні на пазыі сучаснасці, на падрыхтаванні сённяшняга дна. Але часта гэта ідзе за кошт аніжэння якасці твораў. Ші там, ні падобнасці не могуць вырабываць твора, калі ў аўтара нехале маістэра, умения праўдыва паказаць чалавека з яго думкамі і перажываннямі.

Апавяданні «Вясна» і «Шчасце» Г. Папова, «Дзве сустрэчы» В. Панамарова, «Аман-тай» А. Дайлава схематычныя, пааб'ядленыя значным абгульванням, натуральнасці ў паводзінах герояў, глыбокіх думак і пачуццяў. Некаторы з іх палобна па сваім сюжэтам. Герой едзе з горада ці ў калгас, ці на цаліныя землі, і адсюль — кафікайт у сям'і. Жонка аказваецца маршанкай, не хоча ехаць у вёску. А калі і прыедзе, дык не знаходзіцца пера сабе справы і толькі пераказвае «перадамоў» мужу. Дык знаходзім у нарысах і ў апавяданнях. Прычым, пішучы нарысы і апавяданні без дастатковага завастрэння алмаўных рысаў. Вельмі лёгка сходазіцца і разыходзіцца людзі ў некаторых апавяданнях. Няма ў іх ні вялікіх трагедый, ні вялікіх радасцей, ні сапраўднага хахана.

У Г. Папова гэтыя нехалежныя выступленні найбольш выразаюць яго апавяданні нагаванна слаба вядзанага паміж сабой палобных эпизодаў, кацыіны: героі ў іх лёдз акрэслены. У чым-жа бачыць яны шчасце? Аліна з яго героіны так гаворыць аб гэтым: «Вялікае гэта шчасце, вось так жыць

НАВІНЫ МАСТАЦТВА

У СЕЗОНЕ ГЭТАГА ГОДА

Брыгада акцёраў Беларускай дзяржаўнай эстрады падрыхтавала да літаратурна-мастацкай праграмы для малодшых школьнікаў «Сябра», «Ліса, мядзьведзь і пёны Дунаю» і адну — для вучняў старэйшых класаў у тэатры Л. Талстога, Горкага і Чкава.

Ансамбль драмы і камедыі паставіў спектакль «Сто мільянаў» Сабка і Балабана і працуе над пастаюнкамі «Шасцёрка любімых» Арбузова і «Пэрсанальная справа» Штэйна.

Канцэртныя брыгады паказваюць некалькі тэатраляваных праграм. Сярод іх «Вываюць і такія», «Пагаворым аб каханні», «Хто ён?» і іншыя.

Значную работу праводзіць эстрада па абслугоўванню абласцей і аддаленых раёнаў. У мінулым годзе ў сельскай мясцовасці было дзейна больш трохсот канцэртаў. Эстрадына калектывы выязджалі і ў саюзнай рэспубліцы, дзе правалі каля п'ятсот выступленняў. Дзіцячая ляльковая брыгада і ансамбль музычнай камедыі шпэр знаходзяцца ў гастрольных падарожжах па Беларусі.

СІМФАНІЧНЫЯ КАНЦЭРТЫ

У бліжэйшы час абудзецца аўтарскі канцэрт народнага артыста СССР Я. Цікоціна. У праграме — другая сімфонія, канцэрт для скрыпкі з аркестрам і сімфанічная паэма «Буравеснік». У красавіку сімфанічны аркестр мяржэ выканаць дзевяць сімфоній і канцэрт для фартэпіяна з аркестрам Шостакавіча. З тэатру вядомай класіцы рыхтуюцца сімфонія «Фауст» Ліста, канцэрт для скрыпкі з аркестрам Паганіні і іншыя.

У рэпертуарным плане аркестра народных інструментаў пад кіраваннем І. Жыноўча — сюіта на беларускія тэм Чуркіна, другая распасяда Лысенкі, песні савецкіх кампазітараў, новыя беларускія песні і інш.

У мінулым годзе аркестр, апрача выступленняў у Беларусі, правалі валакіе гастрольныя падарожжы па Каўказу. Былі дзейныя канцэрты ў Баку, Тбілісі, Сочы і іншых месцах. У гэтым годзе калектыв выступіць перад працоўнымі Літвы, Латвіі і Эстоніі.

ГАСТРОЛІ ТЭАТРА ЛЯЛЕК

Тэатр лялек пачынае працу над пастаюнкай «РБС» па аднайменным творы А. Гайдара. Да канца сезона ляльчыны тэатр пакажа спектакль «Цудоўная думка» В. Вольскага. Пастаюнку ажыццяляе гадоўны рэжысёр А. Аркальчыў.

Недаўня група артыстаў выступала са спектаклямі ў Магілёве і ў раённых цэнтрах, калгасках і саўгасных вобласцях. Другая група тэатра гастрольнае цяпер у Віцебскай вобласці. Тэатр мяржэ ў бліжэйшы час паказаць свае новыя работы ў раёнах і калгасках Мінскай вобласці.

ПРЭМ'ЕРА СПЕКТАКЛЯ «КРЫЛЛЕ»

29 сакавіка Беларускай дзяржаўнай Акадэмічнай тэатр імя Янкі Купалы паказаў новы спектакль «Крылле» па п'есе А. Карнейчука. Пераклад п'есы на беларускую мову зрабіў А. Кучар.

У ролях выступілі: народныя артысты СССР В. Платонаў, Л. Рэжысёр, П. Малчанюк, Ул. Аляксандраў, народная артыстка СССР В. Пола, заслужаныя артысты БССР В. Краўчын, П. Іванюк, Т. Аляксеева, З. Браварская, В. Япольскі, Э. Шапка, А. Барановіч, артысты Л. Чыжэўская, В. Саркоў, Т. Шапалевіч, Е. Рышковіч, Г. Макарава і іншыя.

Пастаюнку ажыццявіў гадоўны рэжысёр тэатра народны артыст БССР Л. Рахленка, мастацкае афармленне Ф. Файлябюгена. Спектакль цэля сустрэці глядачамі.

ТРОХСОТАЕ ПРАДСТАЎЛЕННЕ «ПАЎЛІНКА»

Каля дванадцаті год ідзе на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы спектакль «Паўлінка» па п'есе Янкі Купалы.

Спектакль, пастаўлены рэжысёрам Л. Літвінавым (рэжысёр-асістэнт С. Бірылаў), увесць час карыстацца названым поспехам. Яго прагледзелі не толькі шматлікія жыхары Беларусі, але і Маскву, Украіну, далёкай Сібіры.

З вялікай увагай і беражлівасцю адносіцца купальцы да спадчыны народнага песняра. Трохсоты спектакль, які прагледзіў 31 сакавіка, быў па-ранейшаму маладым і свежым.

ПАКАЗ ДЭКАДНАГА КАНЦЭРТА

Днямі ў Палацы культуры імя В. І. Леніна для працоўных Гомеля быў дзейны канцэрт дэкады беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. У канцэрте прынялі ўдзел беларускі дзяржаўны народны аркестр пад кіраваннем народнага артыста БССР І. Жыноўча, танцавальны калектыв Палаца культуры гомельскіх чыгуначнікаў (мастакі кіраўнік — заслужаны дзеяч мастацтва БССР А. Рыбальчанка), народныя артысты БССР — К. Курашова і Н. Ворупеў, салісты Беларуска-Літвінскага А. Астрэмеці, Л. Шубіна, Д. Зубчык, М. Радзізнава і інш.

На канцэрте павяліла рабочыя і інжынерныя зводы «Гомельмаш», чыгуначнік гомельскага вузла, рабочыя станкабудавальніцкага заводу імя Кірава і іншыя прадпрыемстваў горада.

(Наш кар.)

У ГОМЕЛЬСКИМ АБЛАСНЫМ ТЭАТРЫ

Гледачы Гомеля пазнаміліся на даўна ў новай работай тэатра — спектаклем «Гісторыя аднаго кахання» па п'есе К. Сіманова.

Паставіла спектакль рэжысёр С. Гурчык, дэкарыравані і кэшоўнык — заслужаны артыст Пюньона-Осецінскай аўтаномнай рэспублікі Д. Рачнога.

У часы сакавіка тэатр паказаў свой новы спектакль «У добры час» па п'есе В. Родэава.

(Наш кар.)

Падоўжыць жыццё спектакля

Божны год рэпертуар нашых тэатраў папаўняецца новымі спектаклямі. Адна з іх застаюцца жыццё падоўга ва ўсёй сваёй мастацкай сіле і свежасці. Другія, наадварот — губляюць свой першы малянок, заўчасна старэюць і сыходзяць са сцэны.

А між тым, будзе гэта дзесяты ці соты спектакль, значэнне яго як мастацкага твору не павінна зніжацца. У сувязі з шасцісотым выступленнем выдатнага савецкага артыста І. М. Масквіна ў ролі Фёдара К. С. Станіслаўскага п'еса: «Іграць на працягу многіх год з'яўляецца радаснай падзеяй і для гледачоў і для актёраў. Шасцісот такіх узрушальных стварэнняў падзігі».

Дзесяты год на сцэне МХАТ'а і Малага тэатра ідуць п'есы М. Горкага, А. Остроўскага, А. Чохава, а таксама лепшыя творы савецкіх драматургаў. Без іх не ўявіліся творца жыццё гэтых тэатраў. Ёсць свае шматгадовыя спектаклі і ў рэпертуары беларускіх тэатраў. Да іх трэба аднесці ў першую чаргу «Паўлінку» Я. Купалы, «Несцерку» В. Вольскага, «Хо смецце апошнім» Б. Кратычэўскага, «Канстанціна Заслонова» А. Маўзона. Яны не пастарэлі. Кожны паказ такога спектакля з'яўляецца радаснай падзеяй і для гледачоў і для актёраў тэатра. Аб сіле і майстэрстве «Паўлінкі», «Несцеркі», «Канстанціна Заслонова» гаворыць іх поспех на дэкадах беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве. Гледачы сталіцы, цэнтральны друк і грамадскасць высокая ацанілі гэтыя спектаклі за іх свежасць і малядосць.

Захаваць на працягу многіх год вобраз спектакля, яго рэжысёрскі рысунак і творча ўбагачаць пастаюнку новымі мастацкімі фарбамі і дэталімі, як гэта робяць А. Ільінін, Г. Глебаў, В. Платонаў, Л. Рэжысёр, Ул. Дзязюшка, А. Кістаў, — вялікае майстэрства.

На жаль, у рэпертуар нашых тэатраў ёсць і такія спектаклі, якія старэюць на працягу аднаго-двух сезонаў. Крыўдна, што так здараецца часцей за ўсё з п'есамі беларускіх аўтараў. Возьмем для прыкладу тэатр імя Янкі Купалы. У яго заўчасна сымлі з рэпертуару такія цікавыя і патрэбныя работы, як «Ільяш жаўранкі», «Каханне на доўгім», «Шторм». Хіба гэтыя спектаклі перастаюць хваляваць гледача або ўстарэлі? Зра-

зумае, не. Гледачы з цікавасцю і сціна глядзіць іх.

Вельмі хутка «старэюць» спектаклі ў тэатры імя Ленінскага камсамола Беларусі. У свой час тэатр актыўна папаўняў свой рэпертуар п'есамі М. Горкага. Тут ішлі «Васа Жалезнона», «Зычань», «Егор Булычой і другія». Работа над горкаўскай драматургіяй з'явілася спевасабівай школай для маладога калектыву. Многа радасці прынеслі гэтыя работы і для гледачоў. На жаль, сёння ў рэпертуары тэатра няма ніводнага горкаўскага спектакля. Таксама хутка сымлі са сцэны і пастаюнку «Любоў Ірава», «Смія», «Вей, ветрык», «Віятрык бацькоў» і іншыя.

Па-сапраўды не клопіцца аб захаванні свайго рэпертуару і асабіва спектаклі на п'есах беларускіх аўтараў Магілёўскага тэатра. З імі беларускіх п'ес, пастаўленых калектывам за апошнія гады, не захавалася ніводна.

У чым-жа прычына такога становішча? Перш за ўсё ў тым, што кіраўнікі тэатраў іны раз пры выбары новай п'есы кіруюцца толькі касавымі меркаваннямі або рэнтабельнасцю той ці іншай пастаюнку, забываючы аб ідэйным а значэнні і духоўных запатрабаваннях нашых гледачоў. Такая п'еса, не маючы высокага грамадскага гучання, хутка забываецца і сыходзіць са сцэны.

Часта старэюць спектаклі з-за наўважлівых адносін да іх рэжысёру, творчай непатрабавальнасці актёраў і тэхнічных пошукаў. Як правіла, хутчэй за ўсё трапіць свежасць тых спектакляў, якія жыццё будзе кантраляваць рэжысёр. Узровень яго глыбока знойдзены раней сумесна з рэжысёрам рысунак спектакля, збядняючы яго, зніжаючы ідэю п'есы.

«Што захоўвае маладосць спектакля?» пытаў К. Станіслаўскі і даваў такі адказ: — гэта жыццё ідэі ў спектаклі. Тое, дзея чого вы рышылі яго іграць на сцэне? І сапраўды, калі актёр гудзе звышзвычайна спектакля, яго ідэйную мэтанакіраванасць, тады сапраўдна творчасць на сцэне паліманяецца халодным размешчэннем. Такія пастаюнку перастаюць хваляваць гледачоў, становяцца «прахаднымі», хутка старэюць і сыходзяць са сцэны.

Немалую ролю ў сцэнічным жыцці п'есы адгрывае ўважэнне новых выканаўцаў. Спектакль «Апошнія» на сцэне тэатра імя Янкі Купалы не раз аднаўляўся, уводзіліся новыя выканаўцы, мянялі-

ся дэкарацыі, аднак гэта не парушала яго правільнага сцэнічнага жыцця, яго ансамбля. Гэты спектакль жыць публічна і творчым жыццём і на сцэнічным дзень. Але часта яшчэ бывае ў тэатрах, што да ўважэння новых выканаўцаў ставяцца толькі як да тэхнічнай справы. Уводзіць артыста ў спектакль «на скорую руку», за некалькі гадзін да выступлення, без адпаведных рэпетыцый і без дапамогі ўсіх узровень пастаюнку. Вядучыя актёры на такую рэпетыцыю не з'яўляюцца. Тэст за іх чытае рэжысёр або яго памочнік. Зраўмуела, пры такіх умовах вельмі цяжка артысту артаніцца аўтара і ансамблем спектакля. Так, напрыклад, уводзілі ў Рускае дзяржаўнае тэатры БССР звычайна маладу актрысу С. Мацкоўска ў ролю Балы («Не называючы провинчаль»). Часта такім чынам уводзіць у спектаклі маладыя актёры і ў абласных тэатрах.

Асабіва месца ў творчым жыцці спектакля займае яго мастацкае афармленне, якое ў многім садзейнічае поспеху ўсёй пастаюнку, дапамагаючы актёру знайсці правільную атмасферу. Але гэта недаацэньвае нават Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, дзе афармленне большасці спектакляў не адпавядае іх мастацкай якасці, зніжае ігру яго выдатных майстроў.

Існуючае афармленне і рэжысёр не заахоўваюць, а часам і змяняюць, а часам і бярэцца з іншымі спектаклямі. Ёсць яшчэ асабіва дырэктары тэатраў, якія любяць «свакоіцца» на мастацкім афармленні той ці іншай пастаюнку.

Недаацэньваюцца таксама шумавое і музычнае афармленне спектакляў. А калі старанна работы, увагі аддавалі ў свой час гэтым вялікія рэжысёры савецкага тэатра В. І. Няміровіч-Данчанка і К. С. Станіслаўскі, які уважліва яны адносіліся да кожнага гукі на сцэне і за сцэнай! Успомнім спектакль «Тры сястры». Ціжка нават уявіць сабе готу пушчоную пастаюнку без цырыякальнай птушак. А пры гадзім шумавое афармленне спектакля «Брэсцкая крэпасць» у Рускае дзяржаўнае тэатры БССР ці ў тэатры імя ЖКСМВ. Гэтае афармленне часамі толькі перапахадае гледачам правільнае ўспрыманне п'есы на сцэне.

Тэатры рэспублікі ствараюць цікавыя хваляючыя спектаклі, папаўняюць свой рэпертуар новымі творами. І вельмі важна з першых і да апошніх пастаюнкаў клопацца аб захаванні іх на многія гады.

Ул. СТАЎЛМАХ.

Ханс Крысціян Андэрсен

Да 150-й гадавіны з дня нараджэння

Сцявае казка «Грашовая свінья», у якой расказваецца, як падзі вырэмалі гудляц у лядзеі і што з гэтага атрымалася: якія яны сталі агіняны і зайздросліва. Гадоўную ролю ў казцы іграе гліняная скарабонка ў выглядзе свіні, панаванне якой над іншымі пашкамі сімвалізуецца і «ўзвышаным» становішчам — яна стаіць на шафе і глядзіць на ўсё зверху.

Жыццё ў буржуазным грамадстве, дзе пануюць грошы, па Андэрсену, — нейкі «вечны рух», з якога няма выйсця. Калі свінья падае і разбіваецца, на шафу ставіць новую свіньку, яшчэ пустую, з лядзеі, што і яна будзе напоўнена. Тады вывад робіць Андэрсен.

Сутыкненне сапраўднага мастацтва і мастацтва фальшывага — тэма казкі «Салява». Сапраўднае мастацтва, блізкае да прыроды, умюць паніць простае людзі. Адна толькі бедная дзіўчынка-служанка ведае, дзе можна знайсці салява, песьні якога лепшыя за ўсё ў краіне. А прыродныя служкі, якіх паслалі на пошукі яго, прымаюць за свей салява спачатку мыльняны кароны, а потым каваліне жаб. Калі-ж імператар, паніжаны салява, захаляецца спевам механічнай панці, — толькі бедны рыбакі заўважваюць, што спевам гэтай штучнай птушкі часосці нехалае.

Сапраўдным мастацтвам, блізімкім да прыроды і народа, з'яўляецца творчасць самага Андэрсена. Абнавіраваўся на мастацкі прыём народных казак, ён робіць жыццём усё, да чаго дасягаецца рука. Пытанні прыроды, дробныя быту набываюць у яго глыбокі сэнс, фантастыка становіцца больш чым верагоднай.

Вобразы Андэрсена шматгранныя. Герой яго казак — жывыя, прадметы, панці, расліны — заўсёды маляюцца графічна канкрэтна. Яны не губляюць свайго прыроднага абыччя і ў той-жа час называюцца пэўнымі чалавечымі характарамі: казка з'яўляецца валапатлівай маці і бабцівай кумкай, а каўнерык — задавака і хвалюком. У іх вобразах ёсць і тое, што ўласціва чалавеку.

Найвялікшым жыццёвасць казкам Андэрсена надае мова. Шпёменік — непараўнальны майстар рамоўнай ітанавы, — яго казкі напісаны, як вуснае апаўдэнне, вернуцца да малага дзіцяці. Гэта вызначае не толькі знешнія моўныя формы, але і ўсю манеру п'еснапісання. Ён выдатна імтуе дзіцячую логіку — не дзіцячы лепет, а дзіцячую святую сур'юнаць, змешчаную з наўняснасцю.

Жорсткасць і несправядлівасць капіталістычнай рэчаіснасці часамі надавала яго казкам змрончы і сумны каларыт. Але найбольш істотным для ўсёй яго творчасці, — і ў гэтым ён працягвае вялікую традыцыю беларускіх казкі, — з'яўляецца аптымістычная вера ў перамогу лепшых сіл, у перамогу тых, хто прыжыняны і абяздолены.

Можа самай важнай тэмай п'еснапісання з'яўляецца тэма «гаднага качанія», якое, хоць усё і зневажваюць, становіцца пудоўным лідэзем.

Андэрсен быў шпёменікам і для дзяцей і для дарослых, — і ў тых і другіх ён выхоўваў вялікі чалавечы пацучці. Такім ён заставаў і ў нашы дні і для нас.

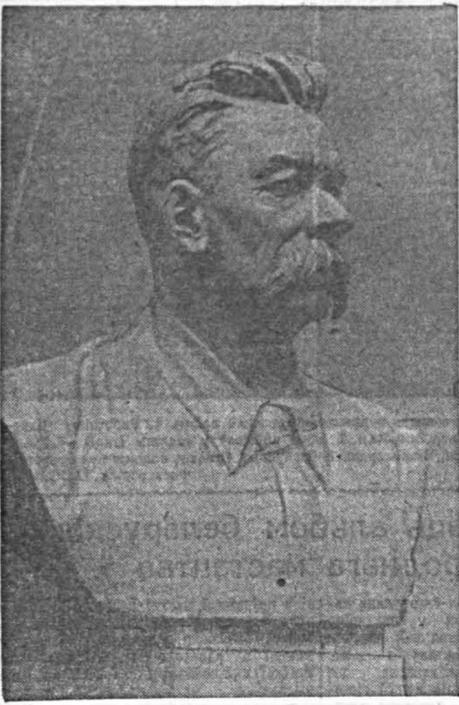
Ён вучыў і вучыць неаўдзіць зло і змагацца па перамогу добрага пачатку. Вось чаму ўсе народы свету з радасцю сустракаюць дзіцячы Савецкага Міру аўтаномнай рэспубліцы Савецкага Саюза.

У казках Андэрсена можна знайсці нямала ралігіяна-сентаментальных матываў. Шпёменік быў сапраўдным сынам ацстаў, поштарыхальнікам Дані таго часу. Але ў ім жылі і суровыя, надчас нават біялагічныя асноўныя па шматлікіх з'яў тагачаснага тапика жыцця. Ёсць у яго казкі, якія па сіле крытыкі, па вастрыні і глыбіні сацыяльнай сатыры не маюць роўных у савецкай літаратуры. Неадрачана тады незвычайнай напугаванасцю карыстаўся яго казкі «Новае аўзненне караля» і «Пець».

У казках Андэрсена можна знайсці нямала ралігіяна-сентаментальных матываў. Шпёменік быў сапраўдным сынам ацстаў, поштарыхальнікам Дані таго часу. Але ў ім жылі і суровыя, надчас нават біялагічныя асноўныя па шматлікіх з'яў тагачаснага тапика жыцця. Ёсць у яго казкі, якія па сіле крытыкі, па вастрыні і глыбіні сацыяльнай сатыры не маюць роўных у савецкай літаратуры. Неадрачана тады незвычайнай напугаванасцю карыстаўся яго казкі «Новае аўзненне караля» і «Пець».

Больш таго, нават традыцыйны казачны персанажы вяртаць з'яўляюцца ў яго творах, як звычайныя, перапрацунныя жыхары правільнага і рацыянальнага чалавекі Дані пачатку мінулага стагоддзя. Нават жылі і прыдметы, — крогі і раліца машы, качка і жаба, каўнерык і голка, — усё яны надаліся ў большай ці меншай ступені характэрнымі рысамі добрапры-

Т. АДМОН, Т. СІЛЬМАН.

Беларускія скульптары стварылі шмат скульптурных партрэтаў пісьменнікаў. З агуру выліся бюсты народных паэтаў рэспублікі Янкі Купалы і Якуба Коласа, С. Селіхану — Салтыкова — Шчадрына, А. Заспіні — Цігі, А. Глебаў — кампазіцыю «М. Горкі і Я. Купала».

На Усеазаўнай выстаўцы выліся мастацтва 1955 года ў Маскве з вялікім поспехам экспануюцца выкананыя ў мармуру бюсты Янкі Купалы работы Л. Робертмана, Якуба Коласа — М. Робертмана і бюст вядомага кітайскага пісьменніка Лу Сіня — З. Агура.

Да 87-й гадавіны з дня нараджэння М. Горкага народны мастак БССР А. Глебаў выканаў новую работу — бюст вялікага пісьменніка.

На адмыку: новы бюст М. Горкага работы А. Глебава. Фото І. Салавейчыка.

Творчая заяўка

«Вершы і байкі» — першы зборнік Эдуарда Валасевіча. У ім прадстаўлены рознастайныя жанры паэзіі: і лірычныя вершы, і вострая сатыра, і лёгкі гумар. Э. Валасевіч піша аб тым, што бачыць, чым усхвалявана агунае сэрца, што хваляе кожнага з нас — савецкіх людзей.

У зборніку ёсць нямаля добрага. Прыемнае ўражанне пакідаюць вершы «Другі», «Тэхнічка», «Каханай», «Дзе ты?», «Медсестра», «Прыгажуня».

Гэты творы ўсхваляваны, ідуць ад сэрца, у іх адчуваюцца свежыя думкі, навіранні. Але ёсць у зборніку нямаля і такіх вершаў, якія напісаны ў пагоні за агульнай тэмат, не прадуманы, як след, пазбаўлены пэўнага асэнсавання. Возьмем верш «Дружба народаў». Тэма гэтай вершы цікавая і патрэбная, але яна не асэнсавана. Паэт расказвае і аб старадаўніх паездках на Чукоткі воезны і аб сённяшніх Дрысцячых. Апраца вільці: верш напісаны не таму, што тама дружбы народаў пэўнага асэнсавана аўтарам, а таму, што яму таксама захлестала шпёсці стварыць на гэтую тэму.

У творчасці Э. Валасевіча моцна адчуваецца сатырачная ліпыя. Паэт бічуе дармадэў, бюракраты, падхалімаў — усё, што стаіць на нашым шляху. Варта адзначыць яго байкі «Пчолы і Труцены», «Пан і Акіян», «Вой», «Ліса», «Лазіс і Бараван», «Мядзьведзь і Ліса», «Хам», «Ларыса», «Прыкметныя аднакі», «Вятрак і Гусак». Дарчы, апошняя байка была-б лепшай без маралі. Словамі:

А ты хоць і лядзеш, а да Арла — куды табе, гусак!

Тані з ляде плавеш, Хадок, спявак, — паэт сказаў усё. І ніякай маралі дапісваць не патрэбна было.

Байкі Э. Валасевіча пераважна сатырычныя. У байцы «Пан і Акіян» па-май-старску высмейваюцца імперыялісты, якія намагаюцца ўцімаць аўдзаныя народныя акіяны. Пісьменнік наогул многа ўвагі аддае замежнай тэме, пачас вельмі ўдава бічуе аматараў вайны і правакацыяў.

Ласпіна напісана байка «Хам», у якой сатырык закрывае пытанні шлюбу, высмейвае тых, хто лядукава стаяцца да сямі, шукае ў шлюбе асабістых матэрыяльных выгад. У байцы «Ларыса» расказваецца аб дзячынне, што скончыла інстытут, але каб не халіць на працу ў бексу, пашпэціва ўдаляцца шлюбу з вынаўдвым чалавекам і засталася ў горадзе.

Я не збіраюся разглядаць творчасць Э. Валасевіча ў дэталі. Але мучу выказаць некалькі істотных, на маю думку, заваг. Гэта тым больш неабходна зрабіць, што ў першай кнізе была ёсць шмат хібаў. Недаўманасці, неазверванасць сустракаюцца ў яго думках часта.

Вось верш «Жораў». Гэта лірычны твор. Ён зраўмуела, як мог аўтар пасадуваць думкі калодзежнага жорава? А паэт сцвярджае двойчы, што жораў, зроблены з драва, рады ўсёму ў жыцці. І нават зааключыць:

Хай лядыш у вырай жураем, А яму ў старонцы роднай любай

Не заўсёды можна агухуляць рэчы, і Э. Валасевічу гэта вядома.

Добра напісаны вершы аб каханні. Шматлікіх ім толькі тое, што паэт амалята любіць паўтрацца аднолькавы параўнанні і эпітэты.

У вершы «Дзе ты?» ён піша:

Дзе-ж ты, дзеўчына, з вачыма карымі, З аўснмі салодкімі, як мёд?

Параўнанне яўна безгустоўнае. Да таго-ж з мядовымі вуснмі сустракаецца і ў іншых творах паэта. Шмат надуманага і ў байках Э. Валасевіча. Ён бярэ часам добрую тэму, а вырашае яе негялбока. Вось, напрыклад, байка «Бараван». Каб паказаць адсутнасць адольнасці да музыкі, ці была патрэба прымушаць барана біць капляты ў бубен? Гэта можна было зрабіць іншымі мастацкімі прыёмамі, і ўсё было-б на месцы. Ідучы ў аднайменнай байцы чамусьці паэзчае ў гусака павару і канцэлярыя прылады. Ное скардзіцца на азулары, якія асцалы яго, а не на вочы, якія потым уступаюць у спрэчку з носам. У байцы «Халімон» радок: «А Апанас над ім толькі смеяўся» — ставіць у дрэннае становішча станаўчыча героя Апанаса. Байка «Два жуны» не прадумана да канца. «Паданым» тым, хто будзе з нас з варном», — гаворыць Патрусь, адуць да суседзяў. Гэта наводзіць на думку, што ён малярыска захаляў ўсё-ж атрымае абыжа болей, чым Мікіта. Урэшце Петруся выгнаюць з калгаса — і гэта здараецца нечэпава.

Часам у кнізе суотракаюцца пераказы ўжо вядомых баечных сюжэтаў і сітуацый. Байка «Раўчак і Возера», уласна вядучы, не самастойны твор, а пераказ байкі І. Крылова «Сажалка і рака». Аб тым, што возера заагваецца шпай, мы дасведваемся толькі з размовы раўчак, які без усякіх падстаў умяшваецца ў думкі возера. Тое-ж і з байкай «Ластаўкі і Пугач». Тут мараль не вынікае з апавядання. На працягу ўсёй байкі гаворыцца аб тым, як ластаўкі будавалі гняздо, выводзілі і гадалі дзяцей, як пугач накрэдаўся да іх. Але ў выніку таго, што акно, над якім знаходзілася гняздо, было асветлена, пугач асеп і так узраўся ў дрот, «што ледзь не выперлі з яго вантробы». Аўтар рашыў чамусьці прыпісаць яшчэ тры радкі:

У Народнай Венгрыі

Пятрусь БРОУКА

4 красавіка гэтага года венгерскі народ святкую саляную дзесятую гадавіну вызвалення сваёй зямлі ад прыгнёту фашысцкіх галютаўнікаў. Ён атрымаў гэтую свабоду дзякуючы гераічным подзвігам працоўнага народа і савецкіх воінаў, якія не шкадуючы жыцця, анішчалі гітлераўскія орды, несучы доўгачаканую волю народам Еўропы, несучы жадааную волю сваім братам і суседзям, венгерскім працоўным.

Падзяка храбрым савецкім воінам — сёння на вузлах у кожнага венгерскага паўдзвіжніка. На Украіне Будапешта стаіць помнік адважаму савецкаму парламентарыю капітану Астапенку. Варожая куля скасала яго. Але ён як быццам ідзе, высокая ўзняўшы над сабой сцяг міру. Працоўныя Будапешта, якія перанеслі фашысцкія зверствы, дзівіліся высакароднасці савецкіх воінаў — воінаў-вызваліцеляў.

Дзесяць год мінула з таго часу. Пад кіраўніцтвам Венгерскай партыі працоўных, пры брацкай дапамозе вялікага савецкага народа, венгерскі народ ва ўсіх галінах свайго жыцця дамогся велізарных поспехаў.

Мне пашчасліліва на запрашэнне Таварыства венгера-савецкай дружбы, вывадзіць у Народнай Венгрыі, у многіх яе гарадах і сёлах, размаўляць з рабочымі на прадпрыемствах, з членамі сельскагаспадарчых калектываў, з прадаўцамі народнай інтэлігенцыі. І ўсюды мы бачылі велізарны працоўны энтузіязм народа.

Народная Венгрыя выкарыстоўвае багатыя рэсурсы сваёй савецкай Радзімы. І сваё гаспадарку яна ўнімае на нашу, савецкую прыкладу. Быў у ў Сталінарашы — горадзе, які нечым нагадвае наш Магнітагорск. Там пабудаваны металургічны камбінат — магутнейшае прадпрыемства па вырабу чыгуны і сталі. Калі паглядзець на Сталінараша, дзямужа адзін бачыць высокія дымавыя каміны велізарнага прадпрыемства.

Калі металургічнага камбіната вырас і горад Сталінараш. Старшыня гарадскога савета тав. Ене Топальчан з гонарам раскавае аб сваім горадзе:

— Што тут было каля сёла Дунаентале ў стары час? Два-тры паны гаспадарылі на некалькіх тысячках хольцаў зямлі, а людзі гаравалі, жабралі. А вось цяпер многія з Дунаентале працуюць у нас на камбінатах, жывуць у нас у горадзе, што вырас побач. Чатыры тысячы кватэр з усімі выгодамі, з цэнтральным ацяпленнем далі мы працоўным. Усяго ў горадзе — 30 тысяч чалавек. Праўда, не ўсе яшчэ жывуць у добрых кватарах, але мы да гэтага імкнемся.

Ене Топальчан вадзіў нас па шырокіх, высагджаных маладымі дрэвамі вуліцах і ўсё паказваў:

— Вось гэта наша гімназія, а гэта — кінатэатр, а вось тут школа, а тут дзіцячы сад. Мы пачылі і тэхніку, дзе вучацца будучыя металургі, і гарадскую балію, Дом культуры і нават бальетную школу.

Працоўныя Сталінараша ганарыцца сваім новым горадам, але яны добра ведаюць, што іх добрыя заслугі ад таго, які яны працуюць на камбінатах.

— І зашпору свайго пачаеце вострэй, калі марганцавай печы, — гаворыць Хорват Дасло.

— У Сталінарашы я прышоў будаўніком, а застаўся працаваць каля марганца назаўсёды. І жонка мая стаханавка. Ды мы — самыя сапраўдныя сталінарашы, — з гонарам кажа Хорват, — мы з маёй Мар'яй першыя і пажаніліся тут. А цяпер у нас ужо двое дзяцей. Ды мы адсюль нікуды, ні кроку.

Сталінарашы ўсёй душой адданы свайму прадпрыемству. Яны прысутнічаюць на сходзе, калі рабочым паведамлілі аб апошнім рашэнні пленума Цэнтральнага Камітэта Венгерскай партыі працоўных — яшчэ большымі тэмпамі прадвільваць будаўніцтва і развіццё Сталінараша. Бурнай авачай сэрцаў патрыёты Сталінараша гэтае паведамленне.

Рашэнні пленума ЦК Венгерскай партыі працоўных аб развіцці ў першую чаргу цяжкай прамысловасці станоўча адбіліся на працы ўсёй прамысловасці краіны. І магутныя прадпрыемствы Чыноўнага Чапеля ў Будапешце, і заводы Мішкольца, і многія іншыя прадпрыемствы актыўна змагаюцца за ўздым вытворчасці.

На электразавадзе «Тунгграм» я пазнаёміўся з выдатным стаханавцам-строгальнікам, выдатным усёй краіне Ігнацам П'ёкерам, які штодзённа выконвае 263 працэнты ўстаноўленай нормы. На сваім станку ён не ведае браку. Выхоўвае ён і дастойную змену сабе. Вось стаханавец на прадпрыемстве — ягоны вучні, якія сёння імкнучыся не адставаць ад свайго настаўніка. Ігнац П'ёкер знаёмы з метадам працы савецкіх таварышаў. У 1951 годзе ён наведаў Маскву, Ленінград і Ерэван.

Можна было-б падаць яшчэ шмат прыкладаў таго, які самадзіла працуюць на ўздым вытворчасці венгерскія рабочыя — патрыёты сваёй Радзімы. Яны глашчэцца аб добрых усяго свайго горада, аб павышэнні прадукцыйнасці працы ўсёй прамысловасці краіны.

Таварыш Міцзе Ракашы, даччы ацэнку работы Венгерскай партыі працоўных, на трэцім з'ездзе якая і гаворыць аб тым, што «...У выніку правільнай работы на-

раўднёй, якой 64 гады, раскавае: — Ды я ў стары час, застаўшыся адна на паўтара хольца зямлі з хворымі дзецьмі, напэўна загінула-б, а сёння я жыю як траба. Я працую на полі адна, а ў мяне дома хапае на сям'ю і шпаліны, і ячмень, і аўса. Аднаго цукру каля трыццаці кілаграмаў атрымаю.

І Удэа Біро Янашней і Шамалзі Андрышней таксама шчыра хваліліся сваім новым жыццём у кааператыве.

Адзін са старых членаў кааператыва, 65-гадовай Міхай Малост, які доўга слухаў гаворку жанчыні, відаць не здолеў утрымаць і сваёй радасці. Выбраўшы хвіліну заціпіша, ён як быццам пра сябе заўважыў:

— А я толькі што з дому адпачынку не быў? — спытаўся я.

— Ды дзе я мог быць у старой Венгрыі, — адказаў адказаў мне Міхай Малост, — калі мне не было ў чым нават на вуліцы выйсці? А цяпер у мяне адных гарнітураў чатыры.

У канцэлярыі кааператыва «Утара» на сценах вывешана шмат розных грамад за поспехі ў гаспадарцы.

— Гэта ўсё больш мы, жанчыны, заробілі, — з гонарам заявіла Шамалзі Андрышней.

З кожным годам узнімаецца народная асвета ў сучаснай Венгрыі. Расце лік пісьменных людзей. 50-гадовы доўжыць кааператыва «Вызваленне» Тот Пал з гонарам ганарыцца, што цяпер ён рэгулярна збірае кнігі з кітамі на сваёй спецыяльнай таварышню.

Усё больш і больш павялічваецца лік школ у Народнай Венгрыі. Колькі дзяцей былі бязграды сёння шчасліва таму, што здолелі авалодаць грамадзянства. У тым жа кааператыве «Утара» ў раёне Мако піянер і піянеркі напісалі мяне перадаць пісьмо сваім савецкім сябрам, у якім яны раскаваюць:

«Перад вызваленнем было ў нашай школе тры класы і шасцідзесят вучняў. Цяпер у нас восем класаў і трыста трыццаць вучняў. Пасля вызвалення нашы бацькі пры дапамозе дзяржавы і партыі пабудавалі два класы. У наступным годзе мы будзем будаваць яшчэ чатыры класы. Раней толькі той мой вучыцца, у каго былі грошы. А цяпер перад намі адкрыты ўсе шляхі. Цяпер мы вучымся ў васьмігадовай школе, а потым будзем вучыцца ў сярэдняй школе і ўніверсітэце.

Народна-дэмакратычная дзяржава і партыя дапамагаюць вучням. Мы атрымаем многа вучэбных дапаможнікаў і многа кніг. У нас зацікаў том, дзе хлопчыкі і дзяўчыны вучацца. Там жа іх корміць, падаюць іх бацькі працуюць на заводзе і на палях у калгасах.

Мы былі адцам у піянерскіх лагерах ў Будапешце і на возеры Балатон.

Мы ўдзячны вялікаму савецкаму народу за свабоднае шчаслівае жыццё».

Што можа лепш паказаць разліцкіх дзяцей дзіцячых саветаў Венгрыі, як не іх шчырае, непасрэднае пісьмо сваім савецкім таварышам!

Венгерскі народ — народ, які любіць працаваць і ўмее веселіцца па-сапраўднаму. Па гарадах і сёлах мне даводзілася сустракаць многіх таленавітых харавых калектываў. Асабліва спалобалася, як сівяла і скакала маладыя ў сельскагаспадарчым кааператыве сёла Сентшпін. З якім захапленнем выконваюць яны народныя песні!

Венгерскія пісьменнікі імкнучыся ў сваёй творчасці адлюстраваць усё новае, што адбываецца ў жыцці новай Венгрыі. А аблаваца цяжкае. Народ пад кіраўніцтвам Венгерскай партыі працоўных будзе соціялізмам у краіне.

Венгерскія пісьменнікі адчуваюць усю важнасць літаратурнай справы. Яны разумеюць, што сваёй творчасцю павінны служыць народу. Мне ўспамінаецца дзень 15 сакавіка гэтага года, калі велізарная плошча перад Нацыянальным музеем у Будапешце была перапоўнена народам.

У гэты дзень малады Будапешта прышла туды, дзе Шандар Петофі больш ста год таму напісаў сваю «Нацыянальную песню», у якой мучна заклікаў народ імгнана за свабоду. І разам з венгерскім паэтам слухаў, які артыст венгерскай оперы чытаў з падмоўкай Нацыянальнага музея бессмертныя словы Петофі. Шматлікія ватопі малады пад чырвонымі і чырвона-бела-зялёнымі сцягамі рэспублікі слухаў, стаішы выхадзіне, а потым загучы, калі пачуў апошнія словы верша.

— Вось як хачелася-б мне пісаць, — гаварыў мне суесел. — Петофі наш вялікі настаўнік. Я не магу забяцця на яго слова:

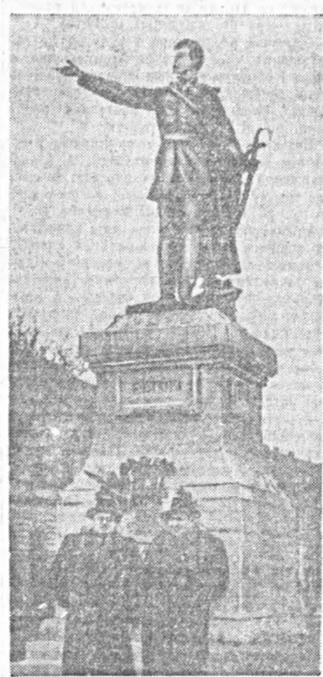
І я прымаю ўдзел у бітве,
І я камандыр, а мой атрад, —
Мае радкі: ў іх, што ні рыфма,
І што ні слова, дык — салдат.

Венгерскі народ любіць сваю літаратуру. Многія паэты і пісьменнікі адначасна высокай уагавароды — нацыянальнай прамій імя Кошута. З вялікай любоўю чытаюць нашы венгерскія сябры і савецкую літаратуру. Шматлікіх савецкіх кніг выдасца ў Народнай Венгрыі. За дзесяць год з дня вызвалення ў Венгрыі выдасца 6.207 савецкіх кніг, агульным тыражом у 40 мільянаў экзэмпляраў. «Маці» Максіма Горкага выдасца дванадзіццю выданнямі. «Узнятая даліна» Міхаіла Шалахава — дзесяццю выданнямі, «Педэгагічная паэма» А. Макаражкі — дзесяццю выданнямі, «Далёка ад Масквы» В. Ажаева — чатырма выданнямі і г. д.

У гутарцы, якую мне даводзілася мець з чытацкай бібліятэкай металургічнага камбіната імя Маціаса Ракашы, многія рабочыя вельмі цікавіліся тым, пад чым сёння працуюць савецкія пісьменнікі, у тым ліку і беларускія.

І былі ў розных кутках Народнай Венгрыі. І ўсюды я ачуваў адно: венгерскі народ з вялікім уздымам будзе соціялістычнаму гаспадарку, шчыра любіць свайго вызваліцеля — вялікі савецкі народ, моцна стаіць з намі ў адным лагерах — лагерах міру.

Будапешт — Мінск.

Члены савецкай дэлегацыі П. У. Броўка і Р. Н. Карташоў ля помніка Шандору Петофі ў г. Кекемет.

малады. У кааператыве «Фельсабуду-ляш» («Вызваленне») лепшы доўжыць краіны Тот Пал рыхтуе сабе змену: яго 19-гадовы сын цяпер таксама, як і бацька, выдатны доўжыць. Старшыня кааператыва Баа Янаш умяе валдзе гаспадарку на двух з паловаю тысячак гектараў зямлі. А раней ён быў батраком у графа Кароі. І калі я запытаў, дзе ён навучыўся кіраваць такой гаспадаркай, ён напалову жартаўліва, напалову сур'эза адказаў:

— Мінуае мяне навучыла. Цяжкое мінуае. Ну, і, канешне, я многа атрымаў на сельскагаспадарчых курсах.

У сельскагаспадарчым кааператыве «Фельсабудуляш» шмат увагі аддаецца жылгавалоду. Тут — 320 кароў, 30 рабочых коней, 1600 авечак, а іх 900 аўпатак, 500 свіней. Агравом кааператыва Доўжы Вілхам, стары, але не па гадах рухавы чалавек, відаць, вельмі ўднёны ў сваю справу. Ён з захапленнем вадзіў нас па жылгавалодчай ферме, дзе сталі добра адкормлены каровы пароды «сементал».

— У сярэднім у нас наоў 14,5 літраў на карову, а ёсць і такія, што на шасць тысяч літраў малака ў год даюць.

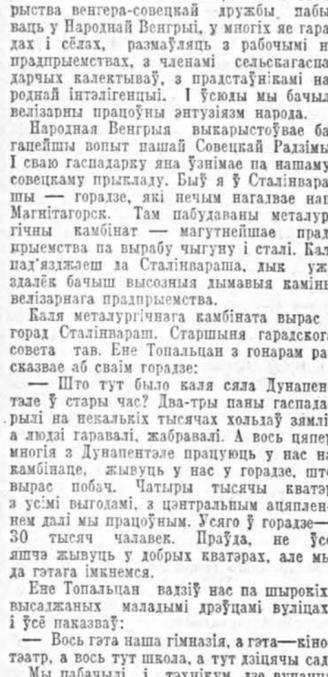
Баа Янаш вядома чыць задаволены антузіязам агранома і ў сваю чаргу хацеў раскаваць нам аб перспектывах далейшага развіцця гаспадаркі.

— У нас пачаццую не перылі, што мы можам вырошчыць бабову. А я знаёміўся з тым, які гэта робіцца ў Савецкім Саюзе, і рызыкнуў. І што-б вы думалі, у нас лепшая зборніца Сабо Анна ўжо збірае па 55—60 кілаграм бабовы з гектара.

Мы сваю гаспадарку, — працявае Баа Янаш, — развіваем усебакова. Насажам велізарны сад, займаемса агранічэннем, а сёла берэмся і за гатаванне рыбы. Ужо капаем возера плошчай на 140 хольцаў.

Калі глядзіш на самадзіла працу членаў сельскагаспадарчых кааператываў у венгерскіх сёлах, дык уяўляеш, які велізарны вынік! Яны могуць дасягнуць. Зямля ў Венгрыі багатая, чорназёмная. Да не патрэбна толькі прыкладзіць рукі, як казалі некалі, рукі і машыны, жакучы сённяшнім днём. І ўсюды, дзе дружна працуюць людзі, і яны адчуваюць шчырую радасць ад свайго працы.

Пасля кааператыва «Вызваленне» я знаёміўся з жыццём кааператыва «Утара» («Піонер») ў раёне Мако. Там мяне асабліва захапіла актыўная жаночая праца. У кааператыве — 170 жанчыні. Усе яны члены Дома-кратычнага Саюза жанчыні Венгрыі. Мне даводзілася гаварыць з многімі, і я заўважыў, што іх абліччы савецкай сапраўднай радасцю новага шчаслівага жыцця. Я ўжо не кажу аб маладзёжым, старым, пад 65 — 70 год, выказваюць свайго глыбокае задавальненне новым аб-

Выступленне венгерскага самадзейнага танцавальнага калектыву металургічнага завода імя Леніна.

формам. Удэа Біро Янашней і Шамалзі Андрышней таксама шчыра хваліліся сваім новым жыццём у кааператыве.

Адзін са старых членаў кааператыва, 65-гадовай Міхай Малост, які доўга слухаў гаворку жанчыні, відаць не здолеў утрымаць і сваёй радасці. Выбраўшы хвіліну заціпіша, ён як быццам пра сябе заўважыў:

— А я толькі што з дому адпачынку не быў? — спытаўся я.

— Ды дзе я мог быць у старой Венгрыі, — адказаў адказаў мне Міхай Малост, — калі мне не было ў чым нават на вуліцы выйсці? А цяпер у мяне адных гарнітураў чатыры.

У канцэлярыі кааператыва «Утара» на сценах вывешана шмат розных грамад за поспехі ў гаспадарцы.

— Гэта ўсё больш мы, жанчыны, заробілі, — з гонарам заявіла Шамалзі Андрышней.

З кожным годам узнімаецца народная асвета ў сучаснай Венгрыі. Расце лік пісьменных людзей. 50-гадовы доўжыць кааператыва «Вызваленне» Тот Пал з гонарам ганарыцца, што цяпер ён рэгулярна збірае кнігі з кітамі на сваёй спецыяльнай таварышню.

Усё больш і больш павялічваецца лік школ у Народнай Венгрыі. Колькі дзяцей былі бязграды сёння шчасліва таму, што здолелі авалодаць грамадзянства. У тым жа кааператыве «Утара» ў раёне Мако піянер і піянеркі напісалі мяне перадаць пісьмо сваім савецкім сябрам, у якім яны раскаваюць:

«Перад вызваленнем было ў нашай школе тры класы і шасцідзесят вучняў. Цяпер у нас восем класаў і трыста трыццаць вучняў. Пасля вызвалення нашы бацькі пры дапамозе дзяржавы і партыі пабудавалі два класы. У наступным годзе мы будзем будаваць яшчэ чатыры класы. Раней толькі той мой вучыцца, у каго былі грошы. А цяпер перад намі адкрыты ўсе шляхі. Цяпер мы вучымся ў васьмігадовай школе, а потым будзем вучыцца ў сярэдняй школе і ўніверсітэце.

Народна-дэмакратычная дзяржава і партыя дапамагаюць вучням. Мы атрымаем многа вучэбных дапаможнікаў і многа кніг. У нас зацікаў том, дзе хлопчыкі і дзяўчыны вучацца. Там жа іх корміць, падаюць іх бацькі працуюць на заводзе і на палях у калгасах.

Мы былі адцам у піянерскіх лагерах ў Будапешце і на возеры Балатон.

Мы ўдзячны вялікаму савецкаму народу за свабоднае шчаслівае жыццё».

Што можа лепш паказаць разліцкіх дзяцей дзіцячых саветаў Венгрыі, як не іх шчырае, непасрэднае пісьмо сваім савецкім таварышам!

Венгерскі народ — народ, які любіць працаваць і ўмее веселіцца па-сапраўднаму. Па гарадах і сёлах мне даводзілася сустракаць многіх таленавітых харавых калектываў. Асабліва спалобалася, як сівяла і скакала маладыя ў сельскагаспадарчым кааператыве сёла Сентшпін. З якім захапленнем выконваюць яны народныя песні!

Венгерскія пісьменнікі імкнучыся ў сваёй творчасці адлюстраваць усё новае, што адбываецца ў жыцці новай Венгрыі. А аблаваца цяжкае. Народ пад кіраўніцтвам Венгерскай партыі працоўных будзе соціялізмам у краіне.

Венгерскія пісьменнікі адчуваюць усю важнасць літаратурнай справы. Яны разумеюць, што сваёй творчасцю павінны служыць народу. Мне ўспамінаецца дзень 15 сакавіка гэтага года, калі велізарная плошча перад Нацыянальным музеем у Будапешце была перапоўнена народам.

У гэты дзень малады Будапешта прышла туды, дзе Шандар Петофі больш ста год таму напісаў сваю «Нацыянальную песню», у якой мучна заклікаў народ імгнана за свабоду. І разам з венгерскім паэтам слухаў, які артыст венгерскай оперы чытаў з падмоўкай Нацыянальнага музея бессмертныя словы Петофі. Шматлікія ватопі малады пад чырвонымі і чырвона-бела-зялёнымі сцягамі рэспублікі слухаў, стаішы выхадзіне, а потым загучы, калі пачуў апошнія словы верша.

— Вось як хачелася-б мне пісаць, — гаварыў мне суесел. — Петофі наш вялікі настаўнік. Я не магу забяцця на яго слова:

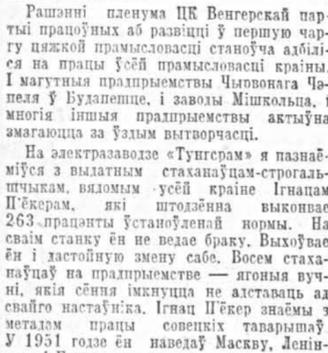
І я прымаю ўдзел у бітве,
І я камандыр, а мой атрад, —
Мае радкі: ў іх, што ні рыфма,
І што ні слова, дык — салдат.

Венгерскі народ любіць сваю літаратуру. Многія паэты і пісьменнікі адначасна высокай уагавароды — нацыянальнай прамій імя Кошута. З вялікай любоўю чытаюць нашы венгерскія сябры і савецкую літаратуру. Шматлікіх савецкіх кніг выдасца ў Народнай Венгрыі. За дзесяць год з дня вызвалення ў Венгрыі выдасца 6.207 савецкіх кніг, агульным тыражом у 40 мільянаў экзэмпляраў. «Маці» Максіма Горкага выдасца дванадзіццю выданнямі. «Узнятая даліна» Міхаіла Шалахава — дзесяццю выданнямі, «Педэгагічная паэма» А. Макаражкі — дзесяццю выданнямі, «Далёка ад Масквы» В. Ажаева — чатырма выданнямі і г. д.

У гутарцы, якую мне даводзілася мець з чытацкай бібліятэкай металургічнага камбіната імя Маціаса Ракашы, многія рабочыя вельмі цікавіліся тым, пад чым сёння працуюць савецкія пісьменнікі, у тым ліку і беларускія.

І былі ў розных кутках Народнай Венгрыі. І ўсюды я ачуваў адно: венгерскі народ з вялікім уздымам будзе соціялістычнаму гаспадарку, шчыра любіць свайго вызваліцеля — вялікі савецкі народ, моцна стаіць з намі ў адным лагерах — лагерах міру.

Будапешт — Мінск.

Выступленне венгерскага самадзейнага танцавальнага калектыву металургічнага завода імя Леніна.

Адрес Рэдакцыі: г. Мінск, Савецкая, 34. Тэлефон: галоўнага рэдактара і намесніка галоўнага рэдактара 2-31-94, адказнага сакратара 2-32-04, аддзялення літаратуры, мастацтва і публіцыстыкі 2-14-94, выдавецтва і бухгалтэрыі 2-54-45.

Друкарня «Чырвоны друкар», Мінск, Рэвалюцыйная, 12.

Збор подпісаў пад Эваротам Сусветнага Савета Міру супраць падрыхтоўкі атамнай вайны. 1. Работнік Дзяржаўнай шыхайскай баважнінай фабрыкі № 1 ставіць свае подпісы пад Эваротам. 2. Збор подпісаў у сталіцы Італіі — Рыме. 3. На будаўніцтве ў рабочым пасёлку Паруба Остраўскай вобласці Чэхаславацкай Рэспублікі. Ставіць подпісы пад Эваротам члены брыгады бетончыкаў М. Голана. Фотахроніка ТАСС.

Прыём у Міністэрстве культуры БССР венгерскай дэлегацыі

31 сакавіка ў Міністэрстве культуры БССР быў наладжаны прыём дэлегацыі дзесяці венгерскай культуры, якая цяпер гошыць у Савецкім Саюзе па запрашэнню Усеагульнага таварыства культурнай сувязі з загіраніяй.

На прыёме прысутнічалі кіраўнік дэлегацыі міністр культуры Венгерскай Народнай Рэспублікі Жоэф Дарваш, намеснік загадчыка аддзела навуцы і культуры ЦК Венгерскай працоўнай партыі Альберт Коця, скульптар Жыгманд Кішфалудзі-Штробль, рэктар Будапешцкага політэхнічнага інстытута прафесар Ласло Жыльмо і іншыя. Дэлегацыю прымалі міністр культуры Беларусі Г. Я. Кісялёў, члены калегіі Міністэрства культуры. Госці шкваліліся многімі пытаннямі культурнага жыцця рэспублікі.

У гэты ж дзень венгерская дэлегацыя прагледзела новы беларускі мастацкі фільм «Несперка» і дакументальны фільм «Новы Мінск». За час прабывання ў Мінску госці пабывалі на прадпрыемствах, у навучальных установах, пазнаёміліся з памятнымі мясцінамі горада.

Перавыдаць альбом беларускага народнага мастацтва

Вельмі багатая і цікавая беларуская народная творчасць. Аднак у нас яшчэ няма ніводнай фундаментальнай навуковай працы аб вылучэнні і ахарактарыстыцы прыкладнага мастацтва, дзе можна было-б пазнаёміцца з усёй гісторыяй развіцця багатай народнай творчасці. Калі яшчэ сустракаюцца матэрыялы па усвай народнай творчасці, дык па вылучэнню мастацтва амаль нічога не знойдзеш. Таму з вялікай цікавасцю атрымаеш і том альбома «Беларускае народнае мастацтва», вылучыцца выданыя Акадэміяй навук БССР (падрыхтаваны скарочаны этнаграфіі і фальклора Інстытута гісторыі пад рэдакцыяй прафесара Н. Нікольскага).

Работа над альбамом пачалася яшчэ за некалькі год перад вайной. Яго выпуск пачаўся восенню 1941 г. Першы том быў перададзены для друкавання лінгвістычнаму друкарні імя Івана Фёдарова, Ленінградскай друкарні не спынілі сваёй працы над альбамом нават і таты, калі Беларусь была акупіравана фашысцкімі захопнікамі. Работа над альбамом працягвалася да пачатку 1942 года. А калі з-за вайны працавала стала немагчыма, — былі прыняты ўсе меры, каб захаваць кніжку і набор.

Гэта адзіная праца па народнаму мастацтву, якая выйшла за пасяваення ўзроўня ў рэспубліцы. У зборнік уключаны фальклорныя, вышыўкі, вязанні, набойкі, альбом мае восем раздзелаў, з якіх пяць аб ткацтве. Астатнія тры — аб вязанні, набойцы, нацыянальных касцюмах.

Альбом атрымаўся прамоймай прафесара Н. Нікольскага і ўступным артыкулам М. Грынаблата, які дае характарыстыку раздзелаў кнігі.

Асноўная частка альбома складаецца з 143 каляровых узораў і ачытаецца да іх у тым парадку, які быў складзены ў 1938—40 гг. Дзіўна, між іншым, чаму альбом не дапоўнены хоць самымі выдатнымі работамі жаночага рукадзелья, якія былі створаны пасля вайны. А іх было вельмі многа, прытым выкананы яны на высокім мастацкім узроўні.

Багацце народных узораў вылучаюцца заходняй вобласці рэспублікі. Аднак чамусьці гэтыя ўзоры не трапілі ў зборнік.

Праглядаючы тлумачэнні, пераконваешся, што скарочаны не паклапаціліся сабраць ўзоры з розных месц рэспублікі, а бралі таты, што трапіліся пад руку. Так, нацыянальныя касцюмы прадстаўлены толькі

кі з поўднёвай часткі Беларусі — усходняга Палесся. Многія ўзоры ткацтва — з Мінскай вобласці. Арыентаваны пераважна з аднаго — Клімавіцкага раёна Магілёўскай вобласці і з альбома, які раней выдаваўся.

У раздзеле ўзорнага ткацтва змешчаны раг узораў, якія ншчала Ганна невалікім кавалкам з агульнай плошчы тканіны, так, што па іх няма магчымасці класіфікаваць агульны поўны малюнак. Абараняны звышні арыентаваны: не даюць поўнага ўяўлення аб рытмічнай паўторнасці дэталей рысунка, чым парушаецца ўяўленне аб цэлым узоры.

Старонкі прамоймай, уступнага артыкула і ачытаецца атрымацца арыентаваны застаўкамі. Трынаццаць заставак выкананы па двух малюнках Палкоўкі ўжо дадзены застаўкі, граба было і ў іх адлюстравалі багачце народнага ткацтва або вышыўкі, не паўтараючы малюнак. Сустракаюцца таксама гаргонісці ў малюнках узораў, нераўняннае іх размяшчэнне на старонках. Лепш было-б даць тлумачэнні на кожнай старонцы ў пасобку.

Тлумачэнне да ўзораў няпоўнае: аб многіх прадах нічога не сказана, адкуль яны, калі выкананы. Так, напрыклад, з 22-х узораў вязання толькі пра чатыры сказана, адкуль яны.

Ва ўступным артыкуле гаворыцца, што альбом «будзе карысным дапаможнікам для работнікаў мастацтва» — жыццёва, скульптары, дэкаратары, тэатральныя і кінарэжысёры, для гуртоў мастацкай самадзейнасці і для ўсіх, хто цікавіцца беларускім народным мастацтвам». Гэта правільная і добрая думка. Альбом вельмі карысны для мастакоў. Але граба сказаць, што ён ужо цяпер з'яўляецца раздасцю: яго нідзе не знайсці ў прадажы. Выдавецтва ён невалікім тыражом — усяго толькі адна тысяча экзэмпляраў. Ён ужо даўно рытмічна і граба падуць аб яго перавыданні.

Надзейна паклапаціцца, каб выправіць адзначаныя недахопы і зрабіць альбом аб народнай творчасці багачэйшым і паўнейшым, уключыўшы ў яго ўсе каштоўнасці вылучаючай культуры Беларусі.

Палобных прац чакаюць не толькі нашы спецыялісты і ўся грамадзкасць, яны таксама патрэбны для культурынага абмену з нашымі сабрамі за мяжой.

А. ШАХНОВІЧ, разбяр на дрэву.

Арэса... Шыха палеская рэчучка, якую праславіў у сваёй пазме «Над ракой Арэсай» Я. Купала. З кожным днём прыгажэ жыццё на былых непраходных багнах, якія асушыў савецкі чалавек.

Якім сведчаннем росквіту Палесся з'яўляецца саўгас імя 10-годдзя БССР. Фашысцкія акупанты пакінулі тут толькі паялышы. А цяпер на гэтым месцы вырас рабочы пасёлак, у тры разы большы за даваенны, двухзаварховы вулк, два магазіны, бальня, сярэдняя школа, а ў цэнтры — два скверы і вялікі фруктовы сад. Электрычнае святло і радыё ёсць у кожным доме рабочніка саўгаса.

Над ракой Арэсай

У пасляваенныя гады за выдатныя поспехі ў развіцці гаспадаркі чатыром работнікам саўгаса прысвоена высокая званне Героя Соцыялістычнай Працы, многія рабочыя адначасна ўрадавымі ўзнагародамі. У мінулым годзе за дасягненні ў жылгавалодчы саўгас уздымаўца ў Усеагульнага сельскагаспадарчай выстаўцы ўзнагароджаны дыпломам другога ступені.

Больш 500 дзяцей рабочых і служачых вучацца ў мясцовай сярэдняй школе. Нядзяна здарэна ў эксплуатацыю новае памышканне школы, якая пабудавана на самым малюнічым месцы цэнтральнай сядзібы саўгаса.

А. ВЕРАМЕЙЧЫК.

У літаб'еднанні Горацкай акадэміі

Літаратурнае аб'яднанне пры Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі існуе каля трых год. У яго складзе — пачынаючыя паэты, прозаікі, байкапісцы з ліку студэнцкай моладзі. Члены аб'яднання Л. Кісялёў, Н. Кучук, В. Васпужоў, Н. Белашкова, В. Вольфсон і іншыя выступілі са сваімі